

Máj 2021

Číslo 5, ročník 2

MARTIN

Martinské noviny

Mesačník správ z mesta pre obyvateľov...

Májové zamyslenie

Keď sa láska narodí na svet príde nahá, keď sa láska narodí teplú izbu hľadá... Nie je to len slovo, ktoré má mnoho podôb. Je to cit, ktorý by mal byť v nás. Od prvého dňa na tomto svete, nás láskou obklopujú rodičia a sledujú naše prvé úsmevy, prvý zubok, prvý krôčik. Prejavujú nám svoju lásku nežnými pohľadmi, pohladením, je to krásna rodičovská láska.

Tak ako rastieme, prichádza aj iná forma lásky. Láska v škole, kde sa roztápame pod pohľadom spolužiaka a červené nám vymaľuje líca. Nenápadný dotyk, a krásne večerné snívania o jeho modrých očiach. Čas, keď príde prvé rande a prvý bozk. Je to taký sladký lásky čas, ktorý si zapamätáme vo svojich spomienkach po celý život a pri náhodných stretnutiach po rokoch na tieto chvíle veľmi radi spomínáme.

Asi každý z nás si môže povedať, že má doma lásku svojho života. Je to tá láska, ktorú sme si našli, keď sme dozreli a uvedomili si, že život je nielen o jednotlivcovi, ale oplatí sa tvoriť pár. Keď znenazdajky preskočí medzi dvoma ľuďmi iskra, z ktorej splanie plamienok a rozhorí sa vo veľkú vatru lásky. Zvyčajne to završí svadobný pochod v obradnej miestnosti a najkrajším vyvrcholením je príchod lásky v podobe potomka.

Nemali by sme zabudnúť ani na lásku k svojim starým rodičom. Boli to práve oni, čo nám piekli tie najsladšie koláče, kto nám pohladil vlasy, keď sme trávili u nich prázdniny a utreli slzu, keď sme si rozbili koleno pri naháňaní s kamarátmi. Práve oni, v tejto pandemickej dobe, najviac strádali našu lásku. Boli izolovaní vo svojich domoch, bytoch, odložili sme ich do bubliny v predstave, že to robíme pre ich dobro.

Pandémia zatvorila naše vnímanie toho najkrajšieho citu a z nás pomaly, ale isto ten najkrajší cit vyprcháva, lebo ho necháme vytlačiť svojím egom, svojím sebestvom, svojimi každodennými a možno aj existenčnými starosťami. Prichádza máj, ktorý vždy bol spájaný s časom lásky. Neurobme chybu, nenechajme zatvorené srdce a dvere pred týmto úžasným citom. Prejavme svoju lásku deťom, rodičom, starým rodičom. Možno len malým pohladením a vyznaním, mám ťa rada, mám ťa rád.

Jana Cikhartová, redaktorka

Informácie k parkovaniu v meste

strana 2 – 4

**Sociálny podnik
mesta
Martin**

strana 5

**Štartuje
asistované
sčítanie**

strana 10 – 11

**Povinná škôlka
pre 5-ročné
deti**

strana 17

Mestská polícia má 30 rokov

strana 6 – 7

Na 11. apríl nemožno zabudnúť! Je hlboko vrytý do dejín nášho mesta

■ Dňa 11. apríla 1945, po období ťažkých bojov a krviprelievania konečne vyšlo v Martine slnko. V ten deň, skoro ráno vstúpili z juhovýchodu jednotky 4. československej brigády do mesta a zhruba v rovnakom čase jednotky 18. divízie rumunskej 4. armády dosiahli južný okraj mesta.

foto: Josef Surman

Naši starí či prastarí rodičia sa tak v to ráno dočkali svojho oslobodenia. Odvtedy uplynulo už 76 rokov a tento významný deň si aj v tomto roku pripomenuli zástupcovia nášho mesta. Vzhľadom k zákazu vychádzania a epidemiologickej situácii sa oficiálne oslavy nekonali a k Pamätníku SNP na Severe položili vence a krátkym pozastavením sa vzdali hold padlým hrdinom primátor, obidvaja viceprimátori a zástupca poslaneckého zboru. „V dnešnej dobe, si už málokto pamätá, že nejaké vojny boli a tých pár ľudí, ktorí ešte žijú vo vysokom veku, si už pomaly nikto nevšima. Práve preto si myslím, že

je našou povinnosťou, aspoň pri výročí si pripomenúť tie zverstvá, ktoré sa udiali na našich územiach, ale aj inde vo svete. Aj takouto symbolickou formou je potrebné mladým ľuďom pripomínať, že nie všetko tu padlo ako „manna z neba“ a mnohé veci, ktoré si dnes nevážime boli tvrdo poliate krvou,“ povedal primátor mesta Ján Danko.

Významné výročie si tichým položením vencov uctili aj členovia klubu Zväzu vojakov SR Martin-Podháj

Pietnej spomienky sa za prísneho dodržania pandemických opatrení zúčastnil predseda klubu ZV SR Martin-Podháj pplk. v. v. Ing. Josef Surman spolu s manželkou, kronikárkou klubu a členmi rady klubu mjr. v. v. Ing. Janom

foto: TV Turiec

Machalom, pplk. v. v. Ing. Danielom Ličkom, pplk. v. v. Ing. Jánom Kolegom a npráp. v. v. Jánom Gordíkom, ktorý zároveň zastupoval klub výsadkárov vo výslužbe a bývalý predseda

Členovia ZO SZPB plk. Márie Pelcovej

foto: Josef Surman

da ObIV SZPB Martin pplk. v. v. Imrich Repka spolu s manželkou, predsedkyňou ZO SZPB plk. Márie Pelcovej. Spolu s nimi vďaka padlým vzdali aj členovia OZ RUSLANA. Za všetkých zúčastnených sa prihovril Jozef Surman: „Aj keď sa všetky naše sily, myšlienky a činy sústreďujú v súčasnej dobe na boj s koronavírusom, nemôžeme a nesmieme zabudnúť na hrdinstvo vojakov Červenej armády, Rumunskej armády, príslušníkov 1. československého armádneho, ako aj všetkých tých, ktorí obetovali svoje životy v SNP. Patrí im naša veľká vďaka a zaslúžili by si poctu a spomienku honosnejšiu. Bohužiaľ, ako všade k obmedzeniu šírenia koronavírusu COVID-19 na území Slovenskej republiky, platí aj pre územie Martina zákaz vychádzania a zhromažďovania sa.“

TV Turiec

Informácie k parkovaniu v meste

■ Mesto Martin už v nasledujúcich mesiacoch čakajú zmeny v parkovacom systéme. Pozrite si súhrn najčastejších otázok spojených s touto problematikou. V prípade, že máte iné otázky, kontaktujte mesto Martin na parkovanie@martin.sk. Vaše otázky budú zodpovedané a zverejnené na webovej stránke mesta Martin.

Na základe viacerých otázok upozorňujeme, že v súlade s prijatým uznesením Mestského zastupiteľstva mesta Martin z 15. decembra 2020 schváleným väčšinou mestských poslancov (štyria poslanci boli proti), nová forma parkovania v meste akceptuje všetky doterajšie výnimky pre zdravotne ťažko postihnutých obyvateľov mesta a všetkých doterajších platiacich prenajímateľov

parkovacích miest. V platnosti zostáva aj príležitostné parkovanie formou predplatnej karty, ktorá sa od mája bude volať abonentská. Parkovanie bude spoplatnené podľa taríf, ktoré sú uvedené v schválenom všeobecne záväznom nariadení mesta Martin.

1. Ako bude fungovať parkovanie v meste

Na území mesta budú zavedené tri typy parkovania – parkovanie prostredníctvom vyhradeného parkovacieho miesta, rezidentské parkovanie a abonentská parkovacia karta. Vyhradené parkovacie miesto v sume 239 eur garantuje majiteľovi rezerváciu presného miesta na konkrétnom parkovisku na základe žiadosti. Rezidentské parkovanie v sume 35 eur za prvé vozidlo

oprávňuje jeho držiteľa parkovať na parkovisku v mieste jeho trvalého alebo prechodného pobytu bez toho, aby musel každý deň kupovať parkovacie lístky. Abonentská predplatná karta (karta, ktorú aj v minulosti vydávala spoločnosť Turiec, a. s.) je aj naďalej spoplatnená pre fyzickú osobu vo výške 55 eur na jednu parkovaciu zónu a 90 eur pre celú centrálnu zónu. Pre podnikateľov (fyzické aj právnické osoby) je to 100 eur do jednej parkovacej zóny a 150 eur do centrálnej zóny. V prípade, že budete chcieť parkovať v inej časti mesta, ako máte zakúpené rezidentské parkovanie a na túto zónu nemáte ani abonentскую kartu, budete musieť uhradiť návštevnícke parkovanie prostredníctvom parkovacieho automatu, aplikácie alebo SMS správy.

2. Prečo je potrebné pri registrácii na portáli datamesta.martin.sk prikladať občiansky preukaz?

Je to potrebný krok, pretože žiadateľa o registráciu musí mesto Martin tzv. stotožniť s osobou v informačnom systéme mesta, aby mu mohli neskôr sprístupniť jeho údaje z informačného systému a jednotlivé elektronické služby, ako sú parkovacie karty. Proces stotožnenia žiadateľa a osoby v informačnom systéme prebieha „ručne“, výlučne len prostredníctvom oprávnených zamestnancov mesta Martin, ktorí musia všetky informácie overiť. Osobné údaje žiadateľa, ktorý v súčasnosti nie je evidovaný v našom informačnom systéme, použijeme na jeho zaevidovanie. Z uvedeného dôvodu môže proces registrácie trvať dlhšiu dobu (vyhradujeme si štandardne 10 kalendárnych dní). Občiansky preukaz (OP) sa v tomto prípade iba „predkladá k nahliadnutiu“. To znamená, že fotokópia (resp. fotografia) OP bude po ukončení procesu stotožnenia z informačného systému bezodkladne vymazaná.

3. Prečo sa mám registrovať na datamesta.martin.sk, keď ešte nie je možné si zakúpiť rezidentskú parkovaciu kartu na sídliskách?

Odporúčame zaregistrovať sa čím skôr po vyhlásení výzvy, aby ste si tak hneď po osadení dopravných značení na sídliskách mohli promptne a bez 10-dňovej čakacej lehoty zakúpiť parkovaciu kartu.

4. Od kedy bude možné si požiadať o vyhradené parkovacie miesto (VPM), ktoré mi už bolo pridelené v minulosti?

Po úspešnej registrácii na portáli datamesta.martin.sk v Mojej zóne od 1. 5. 2021 bude sprístupnená Žiadosť o už pridelené vyhradené parkovacie miesto. Realizovať úhradu VPM bude potrebné najneskôr do 31. 7. 2021.

5. Od kedy bude možné si požiadať o nové vyhradené parkovacie miesto?

Po úspešnej registrácii na portáli datamesta.martin.sk v Mojej zóne od 1. 8. 2021 bude sprístupnená Žiadosť o nové vyhradené parkovacie miesto.

6. Čo znamená abonentská parkovacia karta (PK)?

Abonentská PK znamená predplatená parkovacia karta do Centrálnej mestskej zóny (CMZ). To sú karty do jednotlivých parkovacích ZÓN a CMZ mesta Martin, ktoré spoločnosť Turiec, a. s., vydávala aj v minulosti. Maximálny poplatok za túto kartu ostáva aj pre rok 2021 vo výške 150 eur pre podnikateľov pre celú Centrálnu mestskú zónu.

7. Kde mám parkovať, ak budú všetky miesta obsadené?

Po zavedení regulovaného parkovania by sa mala znížiť obsadenosť parkovísk, ktoré budú určené na rezidentské parkovanie. Riešenie nedostatku parkovacích miest na sídliskách bude okrem zavedenia rezidentského parkovania riešiť aj výstavba parkovacích domov a odstavných parkovísk.

8. Keď si zaplatím parkovanie na jeden deň v jednej mestskej časti, musím si zaplatiť parkovanie v ten deň aj v inej mestskej časti?

Áno, pri návšteve mestskej časti, kde nemáte zaplatené rezidentské alebo návštevnícke parkovanie, bude potrebné zaplatiť návštevnícke parkovanie.

9. Môžem mať parkovaciu kartu aj keď nemám trvalý pobyt v Martine?

Obyvatelia s trvalým, alebo prechodným pobytom v meste Martin majú nárok na rezidentskú parkovaciu kartu (výhodnejšia cena), v opačnom prípade odporúčame zakúpiť predplatenú parkovaciu kartu.

10. Ak nebudem mať kde parkovať, pre-

tože na parkovisku stojí dodávka, ktorá zaberá dve parkovacie miesta, čo mám robiť?

V zmysle Vyhlášky č. 30/2020 Z. z. dodávky zaberajúce dve parkovacie miesta, nemôžu parkovať na rezidentských miestach. V takomto prípade odporúčame kontaktovať Mestskú políciu.

11. Ak zaparkujem motorové vozidlo iba na chvíľu, napríklad na vyloženie a naloženie nákupu, je povinnosť zaplatiť parkovné?

Nie, v takomto prípade nemusíte zaplatiť parkovné. Za parkovanie sa považuje odstavenie motorového vozidla a, hlavne, nočné parkovanie.

12. Aké sú poplatky pre znevýhodnené skupiny, napr. ŤŽP?

Občania, ktorí vlastnia platný EPP – európsky parkovací preukaz (modrý) môžu v Centrálnej mestskej zóne zaparkovať bezplatne na miestach určených pre ŤŽP, taktiež pri zakúpení parkovacej karty majú 50 % zľavu z ceny karty.

13. Vzťahuje sa parkovacia politika aj pre Vrúťčanov v Martine, alebo pre Martinčanov žijúcich v inom meste?

Áno, týka sa všetkých účastníkov cestnej premávky, ktorý chcú využívať

parkovanie na území mesta Martin. Výhody však budú mať len obyvatelia mesta Martin.

14. Čo majú robiť ľudia v prípade, že majú viac áut, napr. 4, majú si kúpiť 4 rezidenčné karty?

Áno, rezidenčná karta sa vzťahuje na jednu EČV. V každej časti mesta zostanú okrem regulovaných parkovacích miest aj neregulované, čiže zadarmo. Bude na zvážení každej rodiny, koľko áut a kde budú parkovať.

15. Ak niekto vlastní elektrický alebo hybridný automobil má nárok na zľavu?

Koncepcia parkovacej politiky počíta s elektromobilmi ako so zvýhodnenou skupinou automobilov, a budú platiť nižšiu cenu.

Mesto Martin

Stanovisko mestskej rady k parkovaniu

Na svojom pravidelnom rokovaní vo štvrtok 22. apríla 2021 sa mestská rada, okrem iných tém venovala aj veľmi aktuálnemu systému parkovania v meste Martin, ktorý by sa mal riadiť VZN č. 103, ktoré bolo schválené v decembri 2020 a platiť malo začať od januára 2021.

Vzhľadom k množstvu odborných pripomienok, ale aj nespokojnosti širokej verejnosti sa mestská rada stotožnila s pripomienkami komisie dopravy a odporučila mestskému

zastupiteľstvu opätovne prerokovať celé VZN č. 103 na najbližšom možnom rokovaní.

Vzhľadom k zákonným postupom, kedy musí byť upravený návrh VZN najmenej 15 dní pred rokovaním mestského zastupiteľstva zverejnený na úradnej tabuli na prípadné pripomienkovanie podľa ustanovení zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení sa poslanci mestského zastupiteľstva predmetným VZN budú zaoberať na májovom zasadnutí.

Vedenie mesta zároveň informuje občanov, že aj naďalej bude prebiehať registrácia žiadostí o rôzne formy parkovania aj po 1. máji 2021.

Termín spoplatnenia rezidentského parkovania sa posunie v zmysle upraveného VZN č. 103. Vedenie mesta uisťuje občanov, že až do platnosti VZN nebudú uplatňované žiadne sankcie a pokuty na rezidentský typ parkovania.

Mesto Martin

Návšteva z Ministerstva výstavby a dopravy SR

■ Štátna tajomníčka Ministerstva výstavby a dopravy SR Katarína Bruncková a poslanec NR SR Ľudovít Goga (Sme rodina) prijali pozvanie poslanca MsZ a predsedu komisie regionálneho rozvoja a cestovného ruchu Dalibora Steindla a v pondelok 12. 4. navštívili Martin. V úvode celodenného programu sa uskutočnilo pracovné rokovanie na pôde mestského úradu. Hostí prijal primátor Ján Danko, spolu so zástupcami primátora a prednostom úradu.

Ján Danko, Katarína Bruncková a Dalibor Steindl na pôde MsÚ Martin (sprava) foto: archív D. Steindla

Podpora výstavby, obnovy a dopravy

Pani štátna tajomníčka informovala o možných formách podpory aktivít, ktoré má mesto Martin v projektovej príprave. Prvou je financovanie výstavby Domova sociálnych služieb na Podháji, ktorý by mal byť financovaný formou úveru zo Štátneho fondu rozvoja bývania. Katarína Bruncková uviedla presné podmienky, za akých by mesto mohlo čerpať prostriedky z tohto fondu.

Druhou témou bola ponuka na dotovanie obnovy verejných budov, ktoré má mesto Martin vo svojom vlastníctve. Dalibor Steindl

k tomu povedal: „Toto je pozitívna informácia, pretože aj naša samospráva vlastní niekoľko budov, ktorých obnova doteraz nebola zaradená v žiadnej podpornej schéme. Novou zákona sa podarilo dostať aj tieto budovy medzi prijímateľov pomoci na obnovu. Podmienkou bude vek stavby.“

Ako jednu z prvých som navrhol začleniť do projektu obnovy budovu kina Moskva.

Bude k tomu potrebná aj podpora MsZ a vedenia mesta. Pretože sa musia vyčleniť prostriedky na vypracovanie projektu revitalizácie. Bolo by dobré urobiť to z viacerých zdrojov a vytvoriť z kina Moskva – „zelenú budovu“, ktorá by plnila viaceré kultúrno-spoločenské a s príslušným parkom aj oddychové funkcie. Okrem toho, mesto Martin by malo revitalizovať ďalšie objekty staršieho dátum výstavby, kde možno žiadať o dotáciu na energetickú obnovu.

Nevyhli sme sa ani téme mestskej hromadnej dopravy, kde sme taktiež hľadali formy podpory z ministerstva dopravy. Hlavné dotácie na infraštruktúru mestského dopravného podniku a jeho zázemie.“ Po stretnutí na pôde Mestského úradu v Martine sa vyjadril primátor mesta Ján Danko, ktorý netajil nadšenie. „Sme prediskutovali mnohé aktuálne otázky, ktoré ak sa budú naplňovať postupne, pomôžu mestu Martin a občanom mesta Martin v rozvoji.“

Cestovný ruch

„Azda najväčšou témou bol cestovný ruch“ – hovorí Dalibor Steindl. „Pani štátnu tajomníčku sme spolu so zástupcami OOCR informovali o stave spolupráce v rámci OOCR Turiec, jej transformácii z Turiec-Kremnicka. Predstavili sme tiež individuálne projekty členských subjektov. Katarína Bruncková a Ľudovít Goga sa zaujímali najmä o ekoturizmus spojený so značkou Turčianskeho kráľovstva včiel a čirej vody. Takisto sme navštívili výnimočné Hasičské múzeum v areáli SIM, kde sme dohodli rámcovú spoluprácu na za-

ložení nového technického múzea v Martine. To by pozostávalo zatiaľ z dvoch jedinečných expozícií – Hasičského múzea a Železničného múzea. S mojím poslaneckým kolegom

Ľubomír Vaňko, Katarína Bruncková a Dalibor Steindl v areáli SIM (sprava) foto: archív D. Steindla

Ľubomírom Vaňkom sme sa dohodli na pláne obnovy hlavnej budovy Hasičského múzea. To by bolo prvou etapou tvorby technického múzea.“ Ako sa vyjadril poslanec Ľubomír Vaňko: „My sa bavíme o rozmere nášho múzea 5 000 m² a ďalšie expozície čo má Výhrevňa Vrútky. Keď to spojíme, je to čosi úžasné. Spojením s gril zónou tu človek strávi aj celý deň. V rámci cestovného ruchu je to veľmi zaujímavá atrakcia.“

Cestovnému ruchu boli venované aj stretnutia na vidieku. Z Martina viedli kroky hostí do obce Mošovce, ktorá je taktiež členským subjektom OOCR Turiec. Obec Mošovce prezentovala potrebu obnovy areálu Drienok, ktorý je veľmi populárny. Predstavitelia obce Mošovce na čele s pani starostkou Elenou Krajčovou predstavili aj výnimočné atraktivity obce Mošovce a jej okolia.

Poslednou zastávkou návštevy bola obec Žabokreky. Pána poslanca a pani štátnu tajomníčku prijala starostka obce Z. Valocká spolu s primátorom Vrútok B. Zacharidesom a miestnymi cykloaktivistami. Tí informovali napríklad aj o problémoch vo výstavbe cyklistického prepojenia medzi Šútovom a Kralovanmi a požiadali o pomoc pri riešení tohto problému.

Ján Farský

Sociálny podnik mesta Martin zvýši zamestnanosť

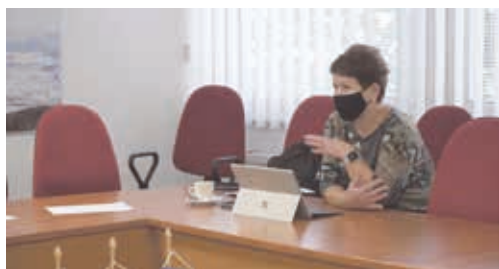
■ Mesto Martin vo svojich strategických dokumentoch, a to najmä v Programe hospodárskeho, kultúrneho a sociálneho rozvoja mesta Martin pre roky 2016 – 2023, ako i v Komunitnom pláne sociálnych služieb mesta Martin schválenom uznesením Mestského zastupiteľstva mesta Martin č. 166/2018 zo dňa 25. 6. 2018, zreteľne deklarovalo svoje záujmy, ciele a priority v sociálnej oblasti. Ide napríklad o zabezpečenie priestoru pre rozvoj podnikania, kvalitné udržanie ľudských zdrojov v meste a sociálnu inklúziu všetkých znevýhodnených obyvateľov, zapájanie sa do aktívnych opatrení trhu práce s cieľom podpory zamestnanosti v meste Martin, rozvíjanie zamestnanosti s dôrazom na dlhodobu nezamestnaných, a viacero ďalších.

Pracovné stretnutie ku vzniku sociálneho podniku
foto: TV Turiec

V súvislosti s napĺňaním vytýčených cieľov a priorít v sociálnej oblasti má mesto záujem využiť i jeden z aktívnych nástrojov sociálnej ekonomiky, a to možnosť sociálneho podnikania, ktoré zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 112/2018 Z. z.“) definuje ako osobitný typ podnikania, ktorého hlavným cieľom je dosahovanie pozitívneho sociálneho vplyvu.

Aby tieto ciele a priority boli prevedené do reálnych skutočností, primátor mesta Martin, pán Ján Danko, vymenoval pracovnú skupinu, ktorá bola zložená zo zástupcov vedenia mesta Martin, vedúcich odborov MsÚ. Úskalia legislatívnych procesov nás od prvého stretnutia viedla manažérka RC SC pre Žilinský kraj.

Ľubica Lövingerová, Regionálne centrum sociálnej ekonomiky Žilina
foto: TV Turiec

Jednou z možností sociálneho podnikania je vytvorenie integračného sociálneho podniku, ktorý bude zamestnávať práve osoby znevýhodnené a zraniteľné tak, ako ich definuje zákon č. 112/2018 Z. z. Pozitívny sociálny vplyv takéhoto sociálneho podniku bude spočívať v podpore zamestnanosti, a to najmä zamestnávaním zdravotne znevýhodnených, či dlhodobo nezamestnaných. V integračnom sociálnom podniku nájdú pracovníkov príležitosti i osoby z marginalizovaných skupín. Hlavným cieľom sociálneho podniku bude podporovať u týchto zamestnancov osvojenie si pracovných zručností, posilnenie pracovných návykov, sociálne začlenenie, čím sa zvýši možnosť týchto zamestnancov uplatniť sa na otvorenom trhu práce.

Hlavným cieľom Sociálneho podniku mesta Martin, s. r. o., bude dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu, a to najmä prostredníctvom podpory zamestnanosti a vytvárania nových pracovných miest. Ambíciou sociálneho podniku bude využiť dostupné formy priamej či nepriamej podpory zo strany štátu, čo mu pomôže naštartovať svoju hospodársku činnosť a obstať na relevantnom trhu. Výhodou pre zakladateľa sa taktiež javí i operatívnosť a rýchlejší prístup k poskytovaným službám v prípade, že využí-

Údržba a oprava nehnuteľností vo vlastníctve mesta, čistiace a upratovacie služby, služby osobného charakteru, vzdelávacia činnosť.

je možnosti uplatnenia osobitných postupov podľa zákona č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov. V sociálnom podniku si zakladateľ môže objednať služby ako náhradné plnenie za povinný podiel zamestnávania zdravotne znevýhodnených zamestnancov, čo môže mať pozitívny vplyv na šetrenie verejných zdrojov.

V širších súvislostiach zároveň uvádzame, že vybudovanie sociálneho podniku bolo ako jeden z cieľov deklarované nielen vo vyššie uvedených strategických dokumentoch, ale ďalej i v dokumente „Lokálna stratégia komplexného prístupu pre marginalizované rómske komunity“, pričom zároveň podporuje i zámery deklarované v koncepčnom materiáli „Systém prestupného bývania“ a v projekte podporeného z fondov Európskej únie na prestupné bývanie, ktorý sa bude realizovať v blízkej budúcnosti.

Čo už máme za sebou?

V úvode článku spomínaná Pracovná skupina vypracovala materiál „Zámer založenia obchodnej spoločnosti SP mesta Martin, s. r. o.“ s majetkovou účasťou mesta vo výške 100 %. Predmetom činnosti uvedenej spoločnosti by spočiatku bolo napr. vykonávanie činností súvisiacich s drobnými opravami a údržbou, pričom v budúcnosti by rozsahom poskytovaných služieb reflektovala na aktuálne potreby a dopyt na trhu.

Po schválení zámeru mestským zastupiteľstvom, pracovná skupina pripravila ďalšie potrebné dokumenty pre založenie SP – Zakladateľskú listinu a ako jej súčasť predmet podnikania spoločnosti. Predmet podnikania bol navrhnutý na základe sumarizácie potrieb chýbajúcich služieb a údajov ekonomického charakteru, ktoré mesto na služby občanov vynakladá.

Do popredia sa dostala údržba a oprava nehnuteľností vo vlastníctve mesta, čistiace a upratovacie služby, služby osobného charakteru, vzdelávacia činnosť...

Na novembrovom mestskom zastupiteľstve bol poslancami schválený návrh na založenie spoločnosti Sociálny podnik mesta Martin, s. r. o.

Ďalším krokom sa stalo podanie návrhu na priznanie štatútu registrovaného sociálneho podniku MPSVaR SR a vypísanie výberového konania na ďalšieho konateľa spoločnosti.

Vcelku jednoduchý sumár prác. Stoja za tým však hodiny príprav materiálov a množstvo rokovaní.

Učili sme sa za pochodu. Čerpali skúsenosti od miest, ktoré už sociálne podniky založené majú. Snažili sme sa vyvarovať chýb, ktoré sa u nich vyskytli.

Asi najväčším „motivátorom“ bola návšteva obce Spišský Hrhov. Pani starostka nám nielen teoreticky, ale hlavne prakticky ukázala, ako a čo všetko môže sociálny podnik priniesť v prospech občanov obce, ale aj obci samotnej. V obci je tradícia SP už viac ako 20 rokov. Obec má vlastný obchod, stavia opakovane nájomné byty, má napríklad drevársku dielňu, obecnú pálenicu a veľmi veľa smelých plánov.

Čo nás najbližšie čaká?

Aj u nás sú smelé plány – na začiatok úspešne vybrať pracovitého a spoľahlivého konateľa. S rzným prístupom, rozhľadenosťou, znalosťou trhu a legislatívy. S ľudským prístupom. K tým, ktorí majú záujem pracovať. K tým, s ktorými sa život zrovna nemaznal. K tým, ktorí napriek svojmu hendikepu stále túžia tvoriť a pomáhať iným.

Tatiana Červeňová

Mestská polícia slúži a pomáha obyvateľom Martina už 30 rokov

■ Mestská polícia v Martine si 1. 4. pripomenula 30 rokov od jej založenia. Pri tejto príležitosti odovzdal primátor mesta Martin Ján Danko ôsmim príslušníkom MsP ocenenie za vernosť. V jej službách súčasne pôsobí 55 zamestnancov. Dá sa povedať, že pracujú vo veľmi náročných podmienkach. Denne riešia výtržníctvo, prijímajú stovky občianskych podnetov, stretávajú sa s poškodzovaním majetku, s problémom ľudí bez domova a kontrolujú parkovanie. Posledné mesiace pomáhajú v boji proti pandémie. Pomocnú ruku podávajú pri testovaní, regulujú obyvateľov pri vstupe do budovy, v ktorej sídli aj Mestský úrad a sú nápomocní aj na Bambuskách počas odovzdávania prídavkov na deti. Náčelníkovi Milanovi Bartošovi sme položili niekoľko otázok.

1. Ako možno charakterizovať 30 rokov činnosti Mestskej polície?

Milan Bartoš zdroj: MsP

Mestská polícia mesta Martin (ďalej len MsP) vznikla 1. apríla 1991 takpovediac „na zelenej lúke“, takže začínala, doslova, od nuly. 30-ročný vývoj novodobých mestských a obecných polícií na Slovensku vrátane MsP, bol teda v znamení

zdokonaľujúcej sa legislatívy, najmä zákona o obecnej polícii, kde postupne pribúdali nové úlohy i oprávnenia. Inými slovami možno povedať, že od neznámych „čiernych šerifov“, ako nás začiatkom 90. rokov minulého storočia ľudovo nazývali, ktorí robili „všetci všetko“ a o ktorých nikto poriadne nevedel, na čo vlastne sú a či ich vôbec treba, sme sa dostali až na úroveň profesionálov rozdelených na špecializované úseky. Existenciu MsP, jej význam a nezastupiteľné miesto v spoloč-

Na MsP začínalo 12 mestských policajtov, dnes nás je 55...

nosti dnes už nikto rozumný nespochybňuje. Na MsP začínalo 12 mestských policajtov, dnes nás je 55, pričom našu MsP riadi už v poradí piaty náčelník. Celkovo na MsP k dneš-

Ocenenie za vernosť

foto: TV Turiec

mu dňu pracovalo 186 policajtov; niektorí pracujú dodnes, niektorí sú na starobnom dôchodku, ďalší odišli do iných zamestnaní a niektorí, žiaľ, zomreli.

2. Ako ste si pripomenuli okrúhle výročie?

Dňa 7. apríla 2021 primátor mesta Martin Ján Danko odovzdal 8 príslušníkom MsP ocenenie za vernosť. Okrem toho náčelník MsP odovzdal všetkým príslušníkom i občianskym zamestnancom MsP pamätnú plaketu.

3. Čo je cieľom MsP?

Cieľ MsP presne definuje § 3 zákona SNR č. 564/1991 Zb. o obecnej polícii. Stručne zhrnuté, príslušníci MsP zabezpečujú ve-

Práca každého mestského policajta zahŕňa aj administratívne činnosti.

rejný poriadok v obci a spolupôsobia pri ochrane jej obyvateľov pred ohrozením ich života a zdravia. Pôsobia aj pri ochrane majetku, dbajú na ochranu životného prostredia a dodržiavanie poriadku a čistoty v uliciach a na verejných priestranstvách. Objasňujú priestupky proti bezpečnosti a plynulosti cestnej premávky. Veľmi dôležitou úlohou je aj preventívna činnosť.

4. Aký je systém práce mestských policajtov?

Ak hovoríme o mestských policajtoch pracovne zaradených do priameho výkonu, títo pracujú na území celého mesta spravidla vo dvojiciach pod velením veliteľa zmeny, pripadne jeho zástupcu. Dvojice sú viac-menej stabilné, ale nie je to podmienka. Službukonajúci veliteľ zmeny a jeho zástupca majú počas výkonu služby rovnako na starosti celé územie mesta, avšak každý z nich má osobit-

ne na starosti konkrétnu mestskú časť, ktorej venuje zvýšenú pozornosť. Práca každého mestského policajta zahŕňa aj administratívne činnosti. Všeobecnú administratívu, ekonomiku, správu budovy a upratovacie služby MsP vykonávajú občianski zamestnanci MsP.

...máme celkom 5 neobsadených miest na pracovnej pozícii príslušníka MsP. Tých chýbajúcich 5 príslušníkov veľmi potrebujeme...

5. Príslušníkov MsP v Martine je 55. Je tento počet postačujúci?

V zmysle platného Organizačného poriadku MsP schváleného Mestským zastupiteľstvom mesta Martin máme celkom 5 neobsadených miest na pracovnej pozícii príslušníka MsP. Tých chýbajúcich 5 príslušníkov veľmi potrebujeme, avšak vôbec nie je jednoduché získať kvalitného a perspektívneho človeka na túto pracovnú pozíciu.

6. Je záujem o túto prácu?

Bohužiaľ nie, a to z dôvodu fyzickej i psychickej náročnosti tejto práce, ktorá je veľmi stresujúca. Vyžaduje si najmä také vlastnosti ako cit pre spravodlivosť, komunikatívnosť, rozvahu i pevné nervy, pretože policajti idú často do konfliktných situácií. Okrem toho táto práca si vyžaduje takpovediac celého človeka, pretože mestskí policajti pracujú vo dne i v noci, bez ohľadu na poveternostné podmienky, v pracovné dni rovnako ako počas sviatkov, dokonca v naliehavých prípadoch bývajú povolávaní do služby aj počas

dní, kedy majú naplánované voľno. Keď sa toto povie najmä mladým ľuďom, ktorí stoja na prahu dospelosti a chcú si založiť rodinu či potrebujú zaobstarat si bývanie a ukáže sa im zákonom stanovená platová tabuľka (ná-

stupný plat), okamžite sa ich predbežný záujem o túto prácu končí a vycúvajú.

7. Koľko motorových vozidiel počas výkonnú práce používate?

Čo sa týka motorových vozidiel, týchto používame celkom 8, z toho jeden elektromobil a jeden tzv. „mild hybrid“, pretože aj nám záleží na kvalite ovzdušia.

8. V súčasnosti intenzívne zvládajte boj proti pandémie. V tejto súvislosti vám pribudli ďalšie povinnosti...

Vykonávame všetky činnosti obsiahnuté v otázke č. 3 a okrem toho ešte mnoho ďalších činností. V období posledného roka sme zameraní osobitne na činnosti súvisiace s pandemiou ochorenia Covid-19, kde poskytujeme aktívnu pomoc pri rozličných úkonoch, ako napríklad kontrola vstupu osôb do budovy Mestského úradu, súčinnosť pri

...policajná práca býva v spoločnosti nepopulárna a terčom kritiky... predsa sa však množstvo ľudí v tiesni obracia na nás so žiadosťou o pomoc...

organizovaní PCR a AG testovania populácie (najmä v Univerzitnej nemocnici Martin), stráženie ohnisk nákazy, zabezpečovanie verejného poriadku pred budovou pošty počas odovzdávania sociálnych dávok, zabezpečovanie verejného poriadku počas odovzdávania prídavkov na deti na Ulici Bambusky a pod.

MsP tiež v súvislosti s pandemiou kontroluje dodržiavanie nariadení vlády Slovenskej republiky a vyhlášok Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky; v uplynulom období išlo najmä o zákaz vychádzania, povinnosť prekrytia horných dýchacích ciest osôb na verejnosti, uzatvorenie prevádzok na území mesta Martin a pod.

9. Koľko priestupkov ste riešili počas roka 2020?

V r. 2020 sme riešili celkom 5 872 priestupkov. Okrem toho sme riešili aj 60 podozrení zo spáchania trestného činu, ktoré sme odovzdali orgánom činným v trestnom konaní.

10. V kritických situáciách ste na mieste prví. Mnohokrát pomôžete zachrániť ľudský život...

V r. 2020 sme vykonali celkom 58 zákrokov priamo smerujúcich k záchrane života a ochrane zdravia osôb. Pri vyššie uvedeních udalostiach bola na miesto privolaná Záchranná zdravotná služba, ktorá uvedené osoby previezla do Univerzitnej nemocnice Martin; predtým bola uvedeným osobám poskytnutá prvá pomoc mestskými policajtmi.

Na operačnom stredisku je aj pult centralizovanej ochrany (PCO), na ktorý je pripojených celkom 47 chránených objektov, prevažne škôl a školských zariadení.

11. Ako funguje Operačné stredisko?

Operačné stredisko sa považuje za srdce MsP. Je akýmsi mostom medzi občianskou verejnosťou a policajtmi pracujúcimi v uliciach mesta. Prevádzka operačného strediska je nepretržitá; 24 hodín denne. Všetky podnety, ktoré sú prostredníctvom telefonической linky č. 159 oznamované operátorom operačného strediska MsP, ktorí sú samozrejme policajti, sú analyzované a na základe nich sú vykonávané výjazdy, preverovania a zákroky hliadok MsP. V roku 2020 bolo takýchto podnetov 5 502, čo je v priemere asi 15 podnetov denne.

Na operačnom stredisku je aj pult centralizovanej ochrany (PCO), na ktorý je pripojených celkom 47 chránených objektov, prevažne škôl a školských zariadení. V roku 2020 bolo zaznamenaných na PCO celkom 277 poplachov. Potom ako PCO zaznamená poplach, do príslušného objektu je operačným strediskom vysielaná zásahová jednotka MsP.

12. Ako funguje zároveň monitorovací systém?

Súčasťou operačného strediska je aj pracovisko mestského kamerového monitorovacieho systému, kde je k dnešnému dňu vyvedených 99 kamier snímajúcich verejné

Kamerový monitorovací systém

foto: TV Turiec

priestranstvá a verejne prístupné miesta. Tu pracuje, resp. strieda sa celkom 5 referentov, ktorí sú občianskymi zamestnancami, čo sa jednoznačne javí ako málo a určite by sme ich potrebovali personálne posilniť počtom aspoň dvoch alebo troch nových zamestnancov. Uvedené pracovisko je tzv. „chránenou dielňou“, teda pracujú tu osoby so zdravotným postihnutím.

13. Aká je spolupráca mestských policajtov s obyvateľmi?

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že spolupráca s občianskou verejnosťou je dobrá, čo dosvedčuje aj počet prijatých podnetov

na operačné stredisko (viď predchádzajúca odpoveď č. 12). Aj keď policajná práca býva v spoločnosti nepopulárna a býva terčom kritiky, často aj neoprávnenej, predsa sa množstvo ľudí v tiesni (mnohokrát aj tí kritickí) obracia na nás so žiadosťou o pomoc. Treba si uvedomiť, že nedá sa vždy a každému vo všetkom vyhovieť. Vždy sa nájdu jednotlivci, ktorí kritizujú nielen nás, ale všetkých a všetko okolo seba, samozrejme okrem seba. Zdá sa, že žijeme dobu plnú mudrovania a neúcty k odbornosti. Napriek tomu sme a vždy tu budeme pripravení slúžiť, pomáhať a chrániť tých, na ktorých strane je zákon a svojím konaním sa naďalej budeme neúnavne uchádzať o dôveru zo strany občianskej verejnosti.

TV Turiec

PRAVDY A MÝTY O ODPADE

OPLATÍ SA TRIEDIŤ ODPAD, KEĎ ZAŇ OBČAN PLATÍ?

Občan platí za zmesový komunálny odpad, bioodpad a použité jedlé oleje. Triedený zber odpadu financujú výrobcovia prostredníctvom organizácií zodpovednosti výrobcov. Tie v spolupráci s obcami a zberovými spoločnosťami zabezpečujú zber odpadu, jeho dotriedenie a odvoz k recyklátorom. Občan za triedený zber neplatí.

AKO TRIEDIŤ OBALY NA VAJÍČKA A ROLKY Z TOALETNÉHO PAPIERA?

Patria do triedeného zberu papiera. Nesmú byť však mokré ani masné.

PATRÍ POLYSTYRÉN DO TRIEDENÉHO ZBERU?

Do triedeného zberu plastov patrí obalový polystyrén. Stavebný polystyrén je potrebné odnieť na zberný dvor.

PATRÍ OBAL ZO SPREJA DO TRIEDENÉHO ZBERU?

Obaly zo sprejov kozmetických výrobkov patria do triedeného zberu. Vyhadzujte ich vždy prázdne a v žiadnom prípade ich neprepichujte. Spreje s farbami, technickými lakmi a inými penami však patria na zberný dvor, nakoľko obsahujú nebezpečné látky.

JE POTREBNÉ OBALY PRED VYHODENÍM DO TRIEDENÉHO ZBERU UMÝVAŤ?

Úplne postačí, ak obal neobsahuje hrubé zvyšky obsahu, čiže nie je potrebné obal umývať. Ak sa chcú ľudia vyhnúť zápachu, na vypláchnutie sa dá použiť úžitková voda. Dôležité je obaly pred vyhodnením stlačiť, aby nezaberali zbytočne veľa miesta a zberné autá nevyvážali vzduch.

MÔŽE SA STAŤ, ŽE TRIEDENÝ ZBER SKONČÍ NA SKLÁDKE?

Všetok vyzbieraný triedený odpad je evidovaný a s druhotnými surovinami sa ďalej obchoduje. Zberová spoločnosť musí dokladovať, čo sa s ním deje po dotriedení. Triedený odpad je zakázané skládkovať, pokiaľ však obsahuje veľa nečistôt (viac ako 35 %), už sa nepovažuje za triedený a skončí na skládke odpadu.

AK SPRÁVNE

MAJTE NA PAMÄTI NASLEDOVNÉ PRAVIDLÁ:

1. SNAŽTE SA ODPAD NETVORIŤ VÔBEC.
2. ZALOHOVANÉ OBALY NEPATRIA DO KOŠA, VRÁŤTE ICH DO PREDAJNE.
3. DODRŽIAVAJTE TAREBNÚ ABECEDU TRIEDENIA.
SKLU PATRÍ ZELENÁ, PAPIERU MODRÁ, PLASTOM ŽLTÁ, KOVOM ČERVENÁ A NÁPOJOVÝM KARTÓNOM ORANŽOVÁ FARBA. NAPOVIE VÁM AJ OZNAČENIE NA OBALE.
 RIADTE SA PRAVIDLAMI SVOJEJ OBCE.
4. LEN VYTRIEDENÝ ODPAD SA DÁ ZHODNOTIŤ A RECYKLOVAŤ.
5. TRIEDTE ODPAD, OPLATÍ SA TO. ZA VYTRIEDENÝ ODPAD OBČAN NEPLATÍ, JEHO ZBER HRADIA VÝROBCOVIA PROSTREDNÍCTVOM OZV ENVI - PAK.
6. OBAL OZNAČENÝ PATRÍ DO TRIEDENÉHO ZBERU.

Zelené e-kolobežky sú prístupné aj Martinčanom

■ V posledných rokoch sa vo verejnej doprave čoraz viac preferuje alternatívny spôsob presúvania z miesta na miesto. Jedným z nich sú aj elektrické kolobežky. Po viacerých európskych metropolách, Nitre a Trnave ich spoločnosť Bolt v spolupráci s vedením mesta a Mestským úradom prináša aj do Martina.

„Pre naše mesto je to veľmi dobrá správa. Vďaka spolupráci s Boltom sme v meste zaviedli spôsob dopravy, ktorý prináša pre Martinčanov, ale aj návštevníkov mesta, hneď niekoľko pozitív. Okrem toho, že kolobežky nezahusťujú dopravu a neznečisťujú vzduch, sú aj symbolom modernosti a približovania sa k moderným mestám, kde ich obyvatelia aktívnym pohybom na čerstvom vzduchu robia aj niečo pre svoje zdravie,“ vyhlásil primátor mesta Martin Ján Danko.

Všetci, ktorí by ich chceli využiť, ich od 1. apríla nájdu na viac ako 50 miestach, ktoré boli starostlivo vybrané. Aby ste takúto kolobežku mohli používať, je potrebné si do mobilného telefónu stiahnuť aplikáciu a pri jazde sa riadiť pokynmi. Po jazde kolobežku jednoducho zaparkujete mimo zakázanú zónu. Ak je v okolí cyklostojan, zaparkujte kolobežku k nemu. Ak v okolí nie je cyklostojan,

Kolobežky v Martine

foto: autor

zaparkujte kolobežku na chodníku tak, aby nikomu neprekážala. Musí zostať dostatok miesta aj pre kočiar s dieťaťom alebo invalidný vozík. O jej opätovné nabitie sa postará prevádzkovateľ celého systému.

V ankete, ktorú naša redakcia urobila v uliciach mesta po troch týždňoch používania sme zaznamenali aj takéto reakcie: „Ja som dôchodca, idem skôr na aute, ale určite je to dobrá vec. Schvaľujem. Ak si to ľudia budú vážiť“ (Jozef 72 rokov). „Ja som za to. Ak je pekné počasie, tak je to ideálny spôsob dopravy, hlavne na kratšie vzdialenosti. Šetrí to čas“ (Martin, 28 rokov). „Dúfam, že to vydrží, že

to nezničia“ (Peter, 41 rokov). „Super nápad, aby človek nemusel chodiť peši“ (Martina, 22 rokov). „Je to služba pre občanov, tak prečo nie“ (Mikuláš 51 rokov). „Je to bombové. Ja však nemám taký telefón, ale rád by som to využil“ (Tomáš, 54 rokov). „Ak bude voľný čas bez detí, tak to určite využijem“ (Veronika, 28 rokov). „Je to dobré, ale treba aby pri jazde dávali pozor, aby niekoho nezrazili“ (Iveta, 65 rokov). „Ja to vítam, prečo nie. Aspoň niečo nové v Martine“ (Zuzana, 19 rokov).

Názor Mareka Beláka na kolobežky:

V meste sa objavili takéto platené elektrické kolobežky. Možno sa pýtam hlúposť, ale jazdí sa na tom po cestách, alebo len po chodníku? Mňa sa to síce moc netýka, chvalabohu nie som invalid a prejde sa aj peši, len chcem vedieť, či mi nevbahnú pod auto, alebo ich nevykoľajím bodyčekom na chodníku.

Otázočka na záver: Nie je zdravšie chodiť radšej peši, alebo na normálnom bicykli? Veď v Martine sa dá aj vlastnými nohami prejsť z jedného konca mesta na druhý za pár minút. A zapracovať na svojej kondícii je teraz obzvlášť dôležité, či nie? Samozrejme, je slobo a kto chce, nech si platí jazdu na baterky.

TV Turiec

Suvenír – Turiec 2021

■ Projekt „Vytvorené na Slovensku“ dnes už ako „Suvenír“ od roku 2015 navštevuje zaujímavé miesta a lokality Slovenska, z ktorých čerpá námety a inšpirácie do tvorby umeleckých diel – suvenírov. Autorka projektu výtvarníčka, sochárka Nina A. Šošková spolupracuje s regionálnymi galériami. Vytvára hravé dielne a pripravuje sprievodný program za pomoci prizvaných odborníkov v spolupráci s lokálnymi organizáciami a umelcami.

Projekt prezentuje tvorbu aj za hranicami domova. Každý ročník má dve ťažiskové roviny.

Prvou je tvorivá dielňa „Vytvor si svoj suvenír“ určená pre širokú verejnosť. Každý, kto má záujem, si môže pod vedením autorov vytvoriť suvenír a odniesť si ho ako spomienku na navštívenú lokalitu.

Druhou je „umelecká rezidencia“, počas ktorej sa prizvaní autori zoznamujú s navštívenou lokalitou a následne vytvárajú autorské návrhy. Výsledkom VI. ročníka bude dielňa, program pre verejnosť s cieľom vzdelávať, výstava a katalóg.

Suvenír, ktorý vznikol pri realizácii projektu v Čičmanoch: Nina A. Šošková: objekty „On a ona“

Partneri a umelci

V tomto roku sa projekt Suvenír – Turiec 2021 uskutoční na pôde Turčianskej galérie v Martine, v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja. Projekt dlhodobu podporuje Fond na podporu umenia a v tomto ročníku bude partnerom aj Oblastná organizácia cestovného ruchu Turiec.

Medzi oslovenými autorkami a autormi sú

zatiaľ Emília Rigová – socha, Simona Janišová, Markéta Nováková – keramika, Milan Novosedliak – sklár, Peter Trmos – grafický dizajn a Patrícia Koyšová – malba. Podnetov k tvorbe je viacero. Galerijné zbierky, či artefakty z 20. storočia s výnimočným presahom do 19. až 21. storočia. Diela Mikuláša Galandu, skupiny Galandovcov, či členov Generácie 1909. Podnetné sú aj významné osobnosti z Martina: Milan Laluha, Martin Benka, J. C. Hronský a mnoho ďalších. Inšpiratívne sú aj témy olejokárstva a šafraníctva, ktoré ovplyvnili turčiansku architektúru a obchod v regióne.

Prínos aj pre cestovný ruch

Oblastná organizácia cestovného ruchu Turiec, podporuje tento projekt, pretože ho považuje za dobrú príležitosť ako zviditeľniť naše mesto a región. Nielen prostredníctvom projektu samotného a podujatí s ním spojených, ale tiež umelecky hodnotnými suvenírmi, ktoré vzniknú. Tie môžu úspešne reprezentovať a propagovať Turiec doma i v zahraničí.

Ján Farský

Zdroj: Adam Galko, Turčianska galéria Martin

Mobilné odberové miesto na mestskom úrade

■ Mobilné odberové miesto aj naďalej poskytuje obyvateľom mesta Martin testovanie Ag testami v týchto prevádzkových dňoch a hodinách:

Utorok – Piatok: 12.00 – 20.00 hod.

Sobota – Nedeľa: 8.00 – 16.00 hod.

Prevádzková doba bola zmenená na základe vývoja epidemiologickej situácie a prijatým

nariadeniam a opatreniam. Obyvatelia sa môžu na vyšetrenia objednať od 16. 4. 2021 cez objednávací systém E-zdravie.

Mesto Martin

Sčítanie obyvateľov 2021

■ Povinnosť sčítať sa vyplnením sčítacieho formulára majú všetci obyvatelia Slovenskej republiky. Pre účely sčítania sa obyvateľom rozumie každý, kto má v Slovenskej republike trvalý, prechodný alebo tolerovaný pobyt. Obyvateľom sa zároveň rozumie aj občan Európskej únie, ktorý má na území Slovenskej republiky obvyklý pobyt.

Za neplnoletého obyvateľa a za obyvateľa, ktorý nie je spôsobilý na právne úkony, má

povinnosť vyplniť sčítací formulár jeho zákonný zástupca.

Prvú etapu sčítania (samosčítanie) máme za sebou. V meste Martin sa v rámci tejto etapy sčítalo **47 803 obyvateľov**, čo predstavuje **87,69 %** z celkového počtu obyvateľov. Pred nami je druhá etapa sčítania, tzv. asistované sčítanie.

Začína sa asistované sčítanie

Je určené obyvateľom, ktorí sa nemohli sčítať sami, ani s pomocou blízkej osoby.

O začatí asistovaného sčítania na celom území SR alebo v jednotlivých okresoch rozhodol predseda Štatistického úradu SR v spolupráci s Úradom verejného zdravotníctva SR a regionálnymi úradmi verejného

zdravotníctva SR. Asistované sčítanie potrvá 6 týždňov.

Asistované sčítanie začne v pondelok 3. mája a potrvá do nedele 13. júna 2021.

Obyvatelia môžu využiť buď služby stacionárneho asistenta sčítania na kontaktnom mieste alebo môžu požiadať o mobilného asistenta sčítania.

Pri nahlasovaní požiadavky na mobilného asistenta uvediete vaše meno a priezvisko, adresu, na ktorej vás má mobilný asistent navštíviť a telefónne číslo, aby si mobilný asistent mohol s vami dohodnúť termín a čas návštevy.

Mesto Martin

Kontakty na nahlasovanie žiadostí o mobilného asistenta

Nemohli ste sa sčítať sami, ani s pomocou blízkej osoby?

Nemôžete sa dostať na kontaktné miesto?

Požiadajte o mobilného asistenta sčítania:

Telef. č. na mesto: +421 43 4204 150-2

Mobil: +421 918 797 118

E-mail: mesto@martin.sk

lubica.turcanova@martin.sk

Mesto Martin

Výberové konanie na konateľ'a – riaditeľ'a Sociálneho podniku mesta Martin

Charakteristika pracovného miesta:

Konateľ tvorí, predkladá a zabezpečuje realizáciu stratégie rozvoja spoločnosti, identifikuje podnikateľské a obchodné príležitosti, zodpovedá za obchodné výsledky, hospodárenie spoločnosti a plnenie strategických plánov, realizuje optimalizačné opatrenia, riadi, vedie a motivuje zamestnancov spoločnosti. Dbá na sledovanie hlavného cieľa obchodnej spoločnosti, ktorým je dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu, ku ktorého dosahovaniu bude obchodná spoločnosť prispievať najmä prostredníctvom podpory zamestnanosti znevýhodnených, zraniteľných a marginalizovaných skupín obyvateľov a vytváraním nových pracovných príležitostí.

Pozícia je vhodná aj pre uchádzača, ktorý je osobou znevýhodnenou alebo zraniteľnou v zmysle § 2 ods. 5 a 6 zákona č. 112/2018 Z. z.

Požiadavky:

- úplné stredné vzdelanie (odborné alebo všeobecné) a najmenej 5 rokov praxe v oblasti služieb príbuzných predmetu činnosti sociálneho podniku; alebo ukončené VŠ vzdelanie I. alebo II. stupňa technického alebo ekonomického zamerania, prípadne v odbore právo, manažment alebo sociálna práca,
- prax v riadiacej pozícii najmenej 1 rok,

- znalosť legislatívy upravujúcej činnosť spoločnosti vrátane základných zásad obchodného práva a nástrojov strategického plánovania a finančného riadenia spoločnosti,
- rámcová znalosť pracovnoprávnej legislatívy,
- prehľad o aktuálnych výzvach a grantových programoch na získanie fin. zdrojov v sociálnej oblasti,
- skúsenosti s prípravou a implementáciou projektov,
- skúsenosti v oblasti sociálnej práce, práce so znevýhodnenými a zraniteľnými skupinami osôb,
- skúsenosti s vedením organizácie s právnou subjektivitou, resp. vlastné podnikanie.

Ďalšie doklady: motivačný list, životopis, doklad o vzdelaní, čestné vyhlásenie o bezúhonnosti a zdravotnej spôsobilosti, referencie od predchádzajúcich zamestnávateľov, resp. príklady dobrej praxe v rámci vlastného podnikania, vrátane stručného prehľadu úspešne realizovaných projektov, a stratégia rozvoja spoločnosti v rozsahu najviac na 5 strán.

Platové podmienky: plat pri nástupe 1 500 eur.

Dátum podania žiadosti: do 7. mája 2021.

Informácie: www.martin.sk, sekcia voľné miesta.

Kontakt: Ing. Katarína Pacnerová, mobil 0905 735 336, e-mail: pacnerova@martin.sk

PRVÉ PLNE ELEKTRONICKÉ SČÍTANIE OBYVATEĽOV 2021

Kontaktné miesta

Nemohli ste sa sčítať sami, ani s pomocou blízkej osoby?

Navštívte niektoré z **kontaktných miest**, kde Vám náš asistent rád pomôže.

	Adresa kontaktného miesta	Prevádzkové hodiny (od – do)				
		pondelok	utorok	streda	štvrtok	piatok
1.	Mestský úrad v Martine, Nám. S. H. Vajanského 1	8.00 – 12.00	13.00 – 15.00	13.00 – 17.00	8.00 – 12.00	8.00 – 12.00
2.	Turisticko-informačná kancelária Martin, A. Kmeťa 577/22	10.00 – 12.00	10.00 – 12.00	15.00 – 17.00	10.00 – 12.00	15.00 – 17.00
3.	Registratúrne stredisko Martin, J. Mazúra 11222/1	10.00 – 12.00	10.00 – 12.00	15.00 – 17.00	10.00 – 12.00	15.00 – 17.00
4.	Objekt občianskej vybavenosti v Priekope, Lipová 5865/31	10.00 – 12.00	10.00 – 12.00	15.00 – 17.00	10.00 – 12.00	15.00 – 17.00
5.	Objekt sociálnej vybavenosti, Novojičinska 10936/5	10.00 – 12.00	X	15.00 – 17.00	X	15.00 – 17.00
6.	Objekt občianskej vybavenosti v Záturčí, A. Stodolu 5205/25	10.00 – 12.00	X	15.00 – 17.00	X	15.00 – 17.00
7.	Požiarna stanica – OR HaZZ Martin, V. Žingora 5851/30	10.00 – 12.00	X	15.00 – 17.00	X	15.00 – 17.00
8.	Požiarna zbrojnica Tomčany, Pri zbrojnici 917/1	7.30 – 9.30	X	7.30 – 9.30	X	16.00 – 18.00
9.	Komunitné centrum – Bambusky, Bambusky 11195	10.00 – 12.00	X	15.00 – 17.00	X	10.00 – 12.00

MČ Priekopa

Parkovanie sa o trochu zlepšilo

Poslanci mestskej časti Priekopa sa na svojom zasadnutí aj tento mesiac zaoberali zvýšením počtu parkovacích miest. O výsledku nás informoval Martin Hudec: „V tejto hektickej dobe sa nám zvyšuje počet automobilov, a preto je potrebné hľadať neustále riešenia, aby sme vyšli v ústrety vám občanom. Neustále hľadáme riešenia tak, aby sme nenašli vymedzením priestoru na parkovacie miesta, priestor na oddych alebo zeleň. Je to nesmierne ťažké a naozaj do budúcnosti by v tom mali pomôcť parkovacie domy. Lenže občania potrebujú zaparkovať svoje automobily

dnes, a preto sme sa zhodli na tom, že aj malá pomoc je pomoc a na Ulici M. Dulu sa nám, aj napriek okliešteným financiám, podarí približne 30 parkovacích miest vybudovať v čase, ktorý nám pandemické opatrenia dovoľia. Nie je to v tejto dobe ľahké a administratívne veci sa vybavujú nie na počkanie, ako by to občania potrebovali, ale je to zdĺhavý proces. Naozaj sa všetkými silami snažíme uspokojiť vás, našich občanov, a budeme tak robiť aj do budúcnosti.“

Jana Cikhartová

Parkovisko bude kde je kruh so stromami

foto: autor

Najdlhší chodník v Priekope čaká obnova

Poslanci MČ Priekopa Peter Kašuba, Martin Hudec a Ľubomír Vaňko si zobrali za svoju prioritu na tento rok obnovenie najdlhšieho chodníka v mestskej časti, ktorý už roky zneprijemňuje obyvateľom chodenie po Kratinovej ulici. Z ich vyjadrenia vyberáme: „Podarilo sa nám dohodnúť konečne jeho rekonštrukciu, aby sme aj v tejto pandemickej dobe aspoň takto uľahčili občanom prechádzky a mamičkám pohodlnejšie kočikovanie. Plán obnovy nie je krátkodobá záležitosť a na určitý čas uberie aj komfort bývania v okolitých

domoch, ale celková rekonštrukcia bude potom odmenou za to, že strpíte niekoľko dní možno viac hluku, alebo zvýšený ruch pracovných strojov. Je to chodník, na ktorý sa občania dlhodobo sťažujú a poukazujú naň v podnetoch pre nás poslancov. Hoci sú finančné zdroje v tejto dobe obmedzené, aj tak sme sa rozhodli skúsiť urobiť viac ako len „poplátať“ diery, ktoré v konečnom dôsledku sa zas po pár mesiacoch objavajú. O termínoch prác budeme včas informovať.“

Jana Cikhartová

Poškodený chodník Ul. Kratinova

foto: autor

MČ Sever

SEVER NIE JE K OBYVATEĽOM CHLADNÝ

■ O sídlisku Sever a o plánoch na najbližšie obdobie nám rozprávala poslankyňa za túto mestskú časť pani Zita Sekerková.

„Sever je najstarším sídliskom v Martine. Prvé obytné domy sa začali stavať už v roku 1953 na Ulici Červenej armády a Jilemnického. Postupne sa výstavba tiahla smerom k Priekope. V tom období boli prvotne postavené iba bytovky. Neboli tu žiadne cesty, len príjazdové chodníky k obytným domom. V tej dobe nebola výstavba dimenzovaná a plánovaná na súčasný stav. Vôbec sa vtedy nemyslelo na parkoviská s dnešným počtom a veľkosťou áut. Dnes je to, samozrejme, problém. Preto dlhodobo vytvárame a stále plánujeme vytvárať nové parkovacie miesta. V minulosti bolo parkovanie značené šikmo, no aby sa zmestilo väčšie množstvo áut, dnes využívame kolmý variant. Avšak, vzhľadom na parametre dnešných vozidiel, sú takéto miesta úzke, preto musíme pre ich zväčšenie uberať zo zelených plôch čo nás až tak neteší. Každý rok sa snažíme využiť rozpočet mestskej časti naplno, predovšetkým na budovanie parkovania a opravu rozbitých ciest a chodníkov. Avšak, s našimi možnosťami si myslím, že to nie je opravovanie, iba plátanie. Je najvyšší čas aby sa tieto problémy riešili komplexne a celoplošne.

S vekom sídliska súvisí aj stav verejnej zelene. Keď sa postavili obytné domy okrem holej lúky tu nebolo nič. V tom čase sa organizovali akcie „Z“. Kúpili sme stromy, priniesli ich na sídlisko a občania, spolu s vojakmi z kasární ich sadili. Bez odbornej inštrukcie, bez vedomostí o dendrológii, či záhradnej architektúre. Časom stromy narástli do veľkých výšok, čo často spôsobuje nemalé problémy. Dnes sú staré a je potrebné niektoré vymeniť. Problémom však je, že názory obyvateľov sa líšia. Niektorí súhlasia s výrubom, iní nie. Je ťažké vyhovieť každému. My, poslanci, sa snažíme vyhovieť a vybaviť všetky podnety občanov, no nie vždy sa to podarí a proces v spojení s týmto trvá aj niekoľko rokov.“

Posledná bytová výstavba

O bytovej výstavbe na Severe nám pani poslankyňa povedala: „Poslednou výstavbou u nás bolo vybudovanie multifunkčného komplexu Severia. Počas plánovania jeho vybudovania sme registrovali množstvo pripomienok a výhrad. Obyvatelia okolitých bytoviek spisovali petície, pretože mali strach, že prídu o kus parku, že Severia zatieni výhľad na Martinské hole, či väčšieho ruchu. Dnes

je už situácia pokojná. Ľudia si zvykli a dnes využívajú služby a prevádzky, ktoré tento bytový dom ponúka.

No čo je najdôležitejšie, vďaka komplexu v našej mestskej časti vznikli nové byty. Podľa mojich informácií, ktoré som si zistila, bolo ich v roku 2018 – 5 755 a rok neskôr 5 659 a pred rokom 5 571. Z toho vyplýva, že máme neustály pokles obyvateľov. A to je pre nás kľúčový problém, pretože na základe počtu obyvateľov dostáva peniaze VMČ. Na tento rok ich máme 41 783 eur. Rok, čo rok sa táto suma znižuje. Taktiež sme prišli o peniaze za vyhradené parkovacie miesta. Po novom ich bude dostávať Turiec, a. s., ktorá ich využije na financovanie parkovacích domov.“

Parkovací dom

„Nie som proti výstavbe parkovacieho domu“ – hovorí Zita Sekerková, no hneď dodáva: „Ale nesúhlasím s miestom, na ktorom má byť postavený – na súčasnom parkovisku pri objekte Kocka. Toto parkovisko je intenzívne využívané. Parkujú tu rodičia, ktorí vedú svoje deti do školy, obyvatelia výškových panelákov, no najmä všetci tí, ktorí idú do obchodov a prevádzok v Kocke. Navrhovala som a už dlho o tom hovorím, že vojenský útvar má obrovský, nevyužitý dvor. Keby časť z neho prepustili mestu, mohli by sme postaviť parkovací dom tam. Bolo by to strategicky výhodné miesto a nestratili by sme kvôli tomu jedno parkovisko. S vojakmi treba rokovať.“

Parky a detské ihriská

S pani Sekerkovou sme hovorili aj o parkoch a ihriskách: „V parku pred Kockou podgurážení vodiči zlikvidovali city lighty, na ktorých propagujeme podujatia, musíme ich nahradiť novými. Ideme tiež natrieť lavičky. Niektoré sú zničené, a žiaľ, musím povedať, že ich ničí prevažne mládež. Väčšina z nich sa už opraviť nedá, a preto ich budeme musieť vymeniť. V parku je vyvýšené pódium, na ktorom účinkujú dychové hudby, organizujeme tu kultúrno-spoločenské podujatia pre deti, ako napríklad Mikuláša. Toto pódium chceme zastrešiť, aby tam nepršalo na účinkujúcich alebo nepadal sneh. Požiadali sme útvar hlavného architekta, aby navrhol estetické riešenie.

Neďaleko je i Dopravné ihrisko. Patrí pod Základnú školu A. Dubčeka. Naš výbor mest-

V parku pred objektom Kocka je naplánované zastrešenie pódia a renovácia lavičiek foto: autor

skej časti sa im snaží každý rok aspoň trochu pomôcť. Máme dobrú spoluprácu s pani riaditeľkou školy, aj s pracovníčkou Dopravného ihriska. Poskytli sme im napríklad finančné prostriedky na zakúpenie zariadenia na odstraňovanie lístia. Keď potrebujú včasnšie pokosiť, zabezpečujem to cez Brantner Fatra. Aj tento priestor dopravného ihriska však treba revitalizovať. Ide o obľúbené edukačné miesto, navštevované školami naprieč celým mestom. Je potrebné, aby bolo ihrisko v reprezentačnom stave, vždy čisté a bezpečné pre jeho malých užívateľov. Treba spomenúť a tiež poďakovať, že k týmto cieľom nám finančne dopomáha aj Rotary club. Okrem toho, je obrovskou devízou našej mestskej časti kvalitná a hojne využívaná atletická dráha, ktorá sa nachádza pri základných školách na Ulici východná.

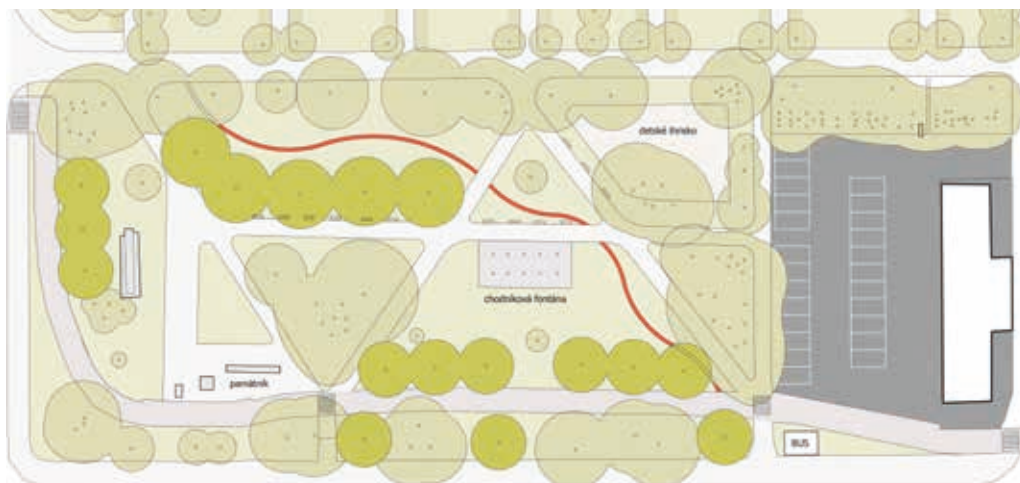
Atletická dráha

foto: autor

V blízkej budúcnosti je našou hlavnou prioritou rozsiahla úprava parku na Ulici Jilemnického. Po dlhšej a strastiplnej ceste sa nám prvotne podarilo vytvoriť novú fontánu, ktorá je dnes ako jedna z mála funkčných v našom meste. Okrem nej sme zrekonštruovali

ohradu pieskoviska. Priebežne sa snažíme vymieňať detské prvky. V súčasnosti máme spracovaný návrh na celkovú úpravu parku a kvetinových záhonov. Cieľom je, aby vznikol ucelený, estetický a, hlavne, reprezentatívny komplex. Súčasťou tohto parku je i pietne miesto, kde sa stretávajú pri oslavách a spomienkových udalostiach nielen Martinčania, ale aj občania Turca a tiež návštevníci z celého Slovenska. Dúfam, že sa nám podarí získať na tento zámer aj prostriedky z mestského rozpočtu, aby sme mohli park naďalej zveľaďovať. Chceme a budeme sa snažiť, aby bol čo najkrajší a aby si ho pre jeho krásu obyvatelia vážili a neničili ho.“

Ján Farský

Návrh na revitalizáciu parku na Ul. P. Jilemnického

zdroj: ÚHAM

MČ Stred

Lepšia očista komunikácií

■ Poslanci mestskej časti Stred riešili na svojom rokovaní aj podnety obyvateľov mestskej časti, ktorí poukazovali na nedokonalú očistu komunikácií na Ul. M. R. Štefánika (od Ul. Thurzovej po Ul. Novomeského), na Ul. Moyzesovej a Ul. Kuzmáňho.

Problém bol podľa občanov v tom, že očista nebola dostatočne vykonaná v celej šírke komunikácie kvôli parkujúcim vozidlám na okrajoch ulíc, takže krajnice komunikácií zostali väčšinou bez očisty. Riešením by malo byť skoré upozornenie pre majiteľov parkujúcich vozidiel prostredníctvom sms (infokanáľ), prenosným dopravným značením, upozornením letákmi pre SVB a pod. Poslan-

Avizovaná očista komunikácie na Ul. Daxnerovej prenosným dopravným značením foto: autor

ci mestskej časti si osvojili tieto racionálne podnety obyvateľov v zápisnici VMČ a taktiež na rokovaní MsZ navrhli pre mestský úrad takéto riešenia.

Očista komunikácie na Ul. Daxnerovej následne už prebiehala v navrhovanom a avizovanom režime (viď foto).

Prenosné dopravné značenie s dočasným zákazom parkovania a s dodatkovou tabuľou s termínom očisty bolo včas nainštalované, komunikácia bola vyprázdnená a tak bolo umožnené kvalitné vyčistenie komunikácie v celej dĺžke aj šírke. Takýmto spôsobom by sa malo postupovať aj pri čistení ostatných ulíc.

Dúfajme, že nielen obyvatelia mestskej časti Stred, ale aj všetci Martinčania a návštevníci mesta budú spokojnejší s očistou a s čistejšími komunikáciami v celom meste.

Bruno Horecký

Poškodený chodník na Hviezdoslavovej ulici

■ Na základe požiadaviek obyvateľov Ul. P. O. Hviezdoslava sa poslanci mestskej časti Stred rozhodli vyčleniť finančné prostriedky na poškodený chodník na tejto ulici.

Korene stromov poškodili asfalt na Ul. P. O. Hviezdoslava

foto: autor

Časť chodníka na západnej strane ulice (od Ul. Záborského po Ul. Novomeského) sa postupom času stala nebezpečnou kvôli koreňom vyrastených stromov, ktoré vytlačili a zvlhčili asfalt. Najmä na severnom konci chodníka (smerom ku štadiónu) je asfalt pri vchode do paneláku poškodený a zvlhčený.

Asfaltový povrch sa preto bude meniť v celej šírke a v potrebnej dĺžke chodníka už v najbližších týždňoch.

Po rekonštrukcii tohto chodníka by sa už mali chodci pri prechádzaní po ňom cítiť oveľa bezpečnejšie a komfortnejšie.

Bruno Horecký

Poškodený chodník sa bude opravovať foto: autor

MČ Podháj – Stráne

Spravme to pre seba

■ **Pandemické opatrenia zasahujú už dlhú dobu do našich životov. Veľa vecí, na ktoré sme boli zvyknutí sa mení, a určite sa to odzrkadľuje aj na akciách, ktoré poslanci nielen pre obyvateľov mestskej časti Podháj-Stráne po dlhé roky organizovali.**

Rudolf Kollár aj v mene svojich kolegov všetkých vyzýva: „Každý rok, sme spolu s vami pri dobrom guláši na Medzinárodnej

deň detí, organizovali aj jarnú očistu mestskej časti. Bohužiaľ, ani tento rok nám to opatrenia neumožnia. Preto by som vás chcel touto cestou poprosiť, aby sme si každý urobili poriadok pred svojím obydľím, a prípadne pomohli aj susedovi, ktorý možno už nemá silu na vyhrabanie trávniku, na pozametanie chodníka alebo vyzbieranie odpadkov, ktoré sa v okolí domov nachádzajú. Ako poslanci za MČ vám ponúkame aspoň pomoc v prípa-

de, že by ste potrebovali pomôcť s odvozom odpadkov, pokiaľ budú zhromaždené na dostupnom mieste. V takýchto prípadoch nás kontaktujte mailom alebo telefonicky.

Covid-19 hlboko zasiahol do našich životov a zabehaných návykov. Skúsme byť k sebe ľudskejší a nepozerať sa iba na seba, ale aj okolo seba.“

Jana Cikhartová

MČ Ľadoveň – Jahodníky – Tomčany

Aspoň pár miest na parkovanie

■ **Pri osemročnom Lettrichovom gymnáziu je počas školského roku problém zaparkovať.**

Pri škole je čínsky múr a obyvatelia majú miesta na parkovanie len na úzkom priestore pred vchodmi. Počas normálneho školského roku tam potrebujú parkovať aj učitelia. Ranné tlačenie rodičov privádzajúcich svoje detky radšej ani nespomínam.

Pri krajnom vchode paneláka ostal ešte malý priestor povedľa školského plota. Začínajú sa tam už chodníky. Poprosil som mest-

ských architektov, aby tam nakreslili a napa-sovali nové miesta tak, aby sa zabetónovalo čo najmenej zelene. Pár metrov chodníkov sa bude musieť rozobrať, rozkopáť a pre-robiť, ale vznikne nových 6 miest pri plote a 3 oproti nim.

Spolu s kolegami z výboru našej mestskej časti sme odsúhlasili, aby sa zámer zrealizoval ešte teraz na jar. Po návrate detí do škôl bude situácia na ulici lepšia. Aspoň o tých pár miest.

Marek Belák

9 nových miest, Ľadoveň

foto: autor

MČ Košúty

Jazierko v Košútoch, vďaka dobrovoľníkom, opäť lepšie dýcha. Dokedy?!

■ **Každoročne je 22. apríl dňom, kedy má sviatok naša planéta. Pripomíname si Deň Zeme, ktorý patrí medzi najuznávanejšie a najpopulárnejšie podujatia zamerané na záchranu Zeme.**

Vybíraný odpad z jazierka

foto: TV Turiec

Kým niektorí o tomto dni len hovoria a pripomínajú jeho význam a dôležitosť, našťastie stále je čoraz viac takých, ktorí veľký deň našej spoločnej „matky Zeme“ oslavujú tým, že jej pomôžu. Príkladom týchto slov je aj vy-

tvárnička a veľká milovníčka prírody Gabriela Špalková a členovia jej združenia Algade Art, ktorí sa v Deň Zeme obliekli do pracovného, zobrali rukavice, vrecia, pracovné náradie a dlhé hodiny venovali očiste čarovného jazierka v Košutách a jeho okolia.

„Deň Zeme je pre nás veľmi dôležitý. Už z toho dôvodu, že sa deje to čo sa deje. Zem je zaplienená odpadom a môžeme za to len my, ľudia. Preto sme sa v tento krásny deň rozhodli, že aspoň na tomto kúsku Zeme ukážeme, ako by to malo vyzerieť a ako by sa ľudia mali k prírode správať,“ priblížila Gabriela Špalková, ktorá, mimochodom, pravidelne do tajov svojho umenia a lásky k prírode zasväčuje aj najmladšiu generáciu. A o to viac ju hrialo pri srdci, že pomôcť vyčistiť jazierko a jeho okolie prišli okrem mnohých dospelých aj malí škôlkári, či žiaci základných škôl.

„Najskôr sme potrebovali vyhrabať a vyčistiť trávnik, aby sme ho následne mohli pokosiť. Ďalej sme likvidovali odpad, ktorý bol priamo v jazere, a všade naokolo.“ Pri

slovách organizátorky naozaj zostáva rozum stáť, lebo niektorým ľuďom naozaj nič nie je sväté. Z jazierka, ktoré je, mimochodom, pýchou a pastvou pre oči nielen pre Martinčanov, ale aj pre návštevníkov zo širokého okolia, boli okrem plastových či sklenených fliaš, vylovené napríklad aj také „skvosty“, ako kreslo, kancelárska stolička či koberec. Naozaj, na zaplakanie.

V každom prípade Gabriela Špalková, členovia jej tímu a jej priaznivci nie sú ľudia, ktorých niečo či niekto odradí. Nielen pri príležitosti Dňa Zeme, ale viackrát do roka pravidelne čistia a upratujú oddychovú zónu pre nás všetkých. Vždy odtiaľ síce odchádzajú s množstvom zaplnených vriec a iste aj so smútkom a otázkami dokedy im toto nadšenie vydrží. Ale našťastie, doteraz vydržalo vždy. A preto určite ich tam onedlho stretne znova. A opäť budú nielen zveľaďovať, ale aj upratovať neporiadok po nás ostatných. Alebo nebodaj príde deň, kedy budú len zveľaďovať? Bodaj by.

TV Turiec

MČ Záturčie

Pripravujeme novú oddychovú zónu

Záturčie patrí medzi veľmi aktívne sídliská. Každoročne sa tam pri avízovaných brigádach zišlo množstvo aktívnych ľudí. Vždy boli brigády nielen o práci, ale aj o rozhovoroch a k tomu patril aj dobrý guláš. Terajšia pandemická situácia spôsobila, že všetko to, čo roky obyvateľov spájalo, muselo ísť do úzadia. Nič to však nemení na aktivitách miestnych poslancov. Aj tento rok si toho naplánovali neúrekom a všetko bude, hlavne, závisieť od rozpočtu a disciplíny občanov. Ako nám v rozhovore povedali Tomáš Zanolit a Martin Makovník, urobia všetko pre to, aby sa zas sídlisko posunulo vpred. Podarilo sa im zameniť, po takmer štvorročných vyjednávaniach, pozemky pri ZŠ Aurela Stodolu. Výmenou tak získali jeden ucelený mestský pozemok, na ktorom by chceli dokončiť infraštruktúru a celý tento priestor revitalizovať. Vznikne tu výbežisko pre psov, ktorých je na tomto sídlisku pomerne veľa. Výbežisko bude ohradené plotom, aby boli v bezpečí nielen psičkári, ale aj ľudia pohybujúci sa v jeho okolí. Pre športovcov bude povzbudením vybudovanie atletickej dráhy. Miesto tu nájde aj nový parkovací dom, pretože počet áut sa neustále zvyšuje, a nechcú na parkovanie použiť zelené plochy. Jediné riešenie

bude takéto veľkokapacitné parkovanie. Na projektoch sa už pracuje a je to zas len otázka času, administratívy a, v neposlednom rade, financií. Novinkou bude aj hasičská dráha. Ako čerešnička na torte by mohla byť informácia pre psičkárov, že poslanci uvažujú nad verejným prístupom k vode pre majiteľov chlpáčov, kde by mohli očistiť a umyť svojho domáceho miláčika za minimálny poplatok. Pôjde tadiaľto aj cyklochodník a realizovať chcú aj lávku cez Turiec, ktorou by sa obyvatelia dostali na druhú stranu rieky. Celý tento areál bude ale potrebné rekultivovať a vysadiť množstvo novej zelene. Vznikne tak nová oddychová zóna, kde si svoje miesto nájdu mladí, ale aj tí skôr nariadení.

Ako povedal Martin Makovník, sú to projekty, s ktorými začali už v minulom volebnom období a sú to veci, ktoré sa za posledné dva roky už len administratívne doťahujú.

Majú aj predstavu, odkiaľ by mohli na podporu týchto projektov získať finančné prostriedky okrem rozpočtu. Areál bude prístupný pre všetkých, oploenie bude len v časti výbežiska.

Prosba na občanov

Po minulé roky poslanci v takomto jarnom období organizovali očistu okolia bytových domov a prie-

stranstiev v mestskej časti. Bolo to spojené s priateľskými stretnutiami a dobrou náladou, ale aj občerstvením.

Kedže pandemická situácia nedovoľuje stretávanie sa občanov na hromadných podujatiach, poslanci za mestskú časť Záturčie prosia občanov, aby sa k očiste okolia domov postavili individuálne. Budú vďační, ak si cestou na prechádzku pribalíte so sebou aj vrecko na odpadky a pozbierate papieriky a odpad okolo cesty a po sídlisku. Už teraz sa tešia, keď sa situácia zlepší, budete sa zas spolu stretávať a vynahradíte si toto možno nepríjemné obdobie.

Jana Cikhartová

Plánovaná hasičská dráha

foto: autor

Plánované miesto pre parkovací dom

foto: autor

Plánované výbežisko

foto: autor

Komentáraniny Milana Lechana

foto: Braňo Konečný

Vo Vrútkach

Oddávajúci sa pýta ženícha:

- Beriete si tu prítomnú z lásky?
- Nie... z Priekopy.

Proti jarnej depke

Najlepší liek na krivé nohy – hlboký výstrih.

Na margo mája

Láska je jediná choroba, ktorú sme ochotní vyležať. A čo sa týka slova gramatika, muž sa skloňuje podľa vzoru žena. A tá je pekná, alebo funkcionárka.

Chútka na ľadovni

Muži sa v láske často správajú ako v reštaurácii: objednáajú si jedlo podľa jedálneho lístka a potom zazerajú na susedný stôl.

Športové okienko

Ženy hrajú málo šach, pretože sa boja prísť o figúru.

Žiacka májovina z „Kronerky“

Mám rád martinskú speváčku Janu Kirschner, lebo má špicaté plúca.

P. S.

Čo sa zvlčie, neutečie.

Milan Lechan

Obnova martinských škôl

■ **Obnova martinských škôl bude pokračovať aj tento rok. V rozpočte mesta Martin je vyčlenená suma 400 000 eur na obnovu škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta.**

V ZŠ, P. Mudroňa boli zrekonštruované sociálne zariadenia pre žiakov foto: autor

V minulom roku sa rovnaká suma použila z havarijného fondu, najmä na obnovu a rekonštrukciu sociálnych zariadení v ZŠ A. Dubčeka, ZŠ, J. Kronera, ZŠ, P. Mudroňa, ZŠ s MŠ, Podhájska, ZŠ s MŠ, Hurbanova a ZŠ s MŠ, Priehradná.

V ZŠ, N. Hejnej sa vymenila poškodená a skorodovaná pergola, na ZŠ, J. Kronera sa odstránil havarijný stav strechy na jedálni

a kuchyni, v ZŠ s MŠ, Podhájska vymenili osvetlenie v triedach 1. stupňa ZŠ, do ZŠ, A. Stodolu sa nakúpil potrebný školský nábytok, na ZŠ s MŠ J. V. Dolinského opravili poškodenú strešnú krytinu, okolo MŠ, J. Šimka vymenili oplatenie, v MŠ, J. Lettricha opravili kanalizačné potrubie, ZUŠ, P. Mudroňa použila financie z havarijného fondu na projektovú dokumentáciu na výmenu strešnej krytiny budovy ZUŠ a na MŠ Tajovského odstránili v dvoch etapách havarijný stav vlhnutia budovy MŠ.

Na dopravnom ihrisku na Severe sa z havarijného fondu škôl zrekonštruovala učebňa dopravnej výchovy a zakúpila sa garáž na úschovu bicyklov, kolobežiek a trojkoliek pre dopravnú výchovu.

V tomto roku postupne opäť prichádzajú požiadavky škôl na havarijný stav a obnovu škôl, v ktorom je vyčlenených 400 000 eur v rozpočte mesta. Zatiaľ bolo poskytnutých 60 000 eur na dopravnú výchovu a dopravné ihrisko. Tohtoročné požiadavky prišli zatiaľ zo ZŠ, A. Dubčeka na rekonštrukciu sociálnych zariadení v telocvični školy, z MŠ, J. Lettricha žiadajú financie na opravu schodiska a kanalizácie, MŠ Družstevná potrebuje peniaze na opravu komínov.

Na budove MŠ, Tajovského bolo odstránené vlhnutie budovy a súčasne sa zrekonštruovali príslušné chodníky foto: autor

Najväčší stavebný ruch je od začiatku roka v bývalej budove posádkového klubu pri amfiteátri na Ul. Šoltésovej 25, kde bude nové sídlo CVČ Kamarát. Počas letných prázdnin bude prebiehať sťahovanie CVČ z budovy bývalej Advokátskej komory na Ul. A. Kmeťa, ktorá sa tiež v súčasnosti rekonštruuje.

Požiadavky škôl postupne pribúdajú a väčšina škôl ich bude realizovať počas letných prázdnin. Obnova martinských škôl pokračuje...

Bruno Horecký

Bezpečnosť v školách

■ **Po tragických minuloročných udalostiach v ZŠ M. R. Štefánika vo Vrútkach navrhli členovia komisie školstva, vzdelávania a mládeže bezpečnostné opatrenia pre naše školy, ktoré podporilo aj Mestské zastupiteľstvo v Martine. Opatrenia sa zrealizovali v súčinnosti s mestom Martin, MsÚ, odd. školstva, Mestskou políciou Martin a riaditeľmi martinských škôl.**

Vo viacerých školách v Martine už začal fungovať elektronický dochádzkový systém žiakov a zamestnancov škôl a elektrický vrátnik, niekde aj osoba – vrátnik.

Okolie niektorých škôl monitoruje kamerový systém napojený na mestskú políciu.

Do všetkých škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta boli nedávno nainštalované aj bezpečnostné systémy s Panik tlačidlami tak, ako je to napríklad v bankách, čerpacích staniaciach, herniach a pod.

Panik tlačidlo slúži na tiesňový poplach pri ohrození života a bezpečnosti detí, žiakov a zamestnancov škôl. Zapína sa stlačením červeného gombíka pri nebezpečných situá-

Panik tlačidlo slúži na tiesňový poplach v škole foto: autor

ciach. V priestoroch školy po aktivácii tlačidla prebieha poplach bez svetelného signálu. Zvukový signál, ktorým je mužský hlas, vyzýva ľudí nachádzajúcich sa v budove školy, aby zachovali pokoj a riadili sa podľa pokynov.

„Signál poplachu sa zobrazí v Stredisku registrovania poplachov v Mestskej polícii Mar-

tin. Pracovník operačného strediska ihneď vysielá na miesto najbližšie hliadky a o poplachu informuje aj Policajný zbor Slovenskej republiky. Hliadky prídu na miesto urýchlene, budú ozbrojené a pripravené na ostrý zásah,“ upresnil zástupca náčelníka Mestskej polície Martin Ivan Zachar.

„V záujme Mestskej polície je po ukončení pandemických opatrení a keď to bude situácia dovoľovať, vykonať školenie prostredníctvom certifikovanej spoločnosti, a to pedagogických zamestnancov, ale aj žiakov, ako sa majú správať v prípade aktivácie signálu Panik. Školenie sa skladá z dvoch častí, a to teoretickej časti a praktickej časti, ktorá bude prebiehať priamo v škole,“ dodal I. Zachar.

Všetky tieto bezpečnostné opatrenia, ďalšie rozširovanie kamerového systému v okolí škôl a školenia zamestnancov škôl budú pokračovať, lebo zvyšujú bezpečnosť detí, žiakov a zamestnancov škôl a školských zariadení v Martine.

Bruno Horecký

POVINNÁ MATERSKÁ ŠKOLA PRE PÄŤROČNÉ DETI

■ Pre dieťa, ktoré dosiahne päť rokov veku do 31. augusta, ktorý predchádza začiatku školského roka, od ktorého bude dieťa plniť povinnú školskú dochádzku v základnej škole, je predprimárne vzdelávanie v materskej škole povinné. Rodič je povinný také dieťa zapísať do materskej školy.

Na predprimárne vzdelávanie sa **prednostne** prijímajú deti, pre ktoré je plnenie predprimárneho vzdelávania povinné. Ostatné deti, pre ktoré nie je predprimárne vzdelávanie povinné (bez ohľadu na trvalý pobyt), nie je povinný riaditeľ prijať prednostne.

Povinné predprimárne vzdelávanie v materskej škole trvá spravidla jeden školský rok.

SPÁDOVÁ MATERSKÁ ŠKOLA A POVINNÝ ZÁPIS DO MŠ

Povinné predprimárne vzdelávanie (povinné pre deti, ktoré dosiahnu 5 rokov do 31. 8.) plní dieťa v materskej škole v obci, v ktorej má trvalý pobyt (spádová materská škola). Mesto Martin určilo spádové materské školy – spádové územie (jednotlivé ulice mesta, ktoré spádovo patria pod danú MŠ) a určilo miesto a termín podávania žiadostí o prijatie dieťaťa na predprimárne vzdelávanie pre školský rok 2021/2022. Spád sa neurčuje pre súkromné ani cirkevné materské školy.

Zápis do MŠ v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Martin pre školský rok 2021/2022 sa bude konať v dňoch v termíne od **17. mája 2021 – 31. mája 2021**. Žiadosti o prijatie do materskej školy budú musieť byť písomné, pričom súčasťou žiadosti je údaj o povinnom očkovaní.

Blížšie informácie o zápise nájdú rodičia na

webových sídlach jednotlivých materských škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Martin, ktoré sídlia v uvedených mestských častiach (MsČ):

1. Materská škola, Jána Šimka 7, Martin (MsČ Ľadoveň, Jahodníky, Tomčany)
2. Materská škola, J. Lettricha 1, Martin (MsČ Ľadoveň, Jahodníky, Tomčany)
3. Materská škola, Tajovského 9, Martin (MsČ Stred)
4. Materská škola, Družstevná 10, Martin (MsČ Sever)
5. Materská škola, Nálepškova 5, Martin (MsČ Sever)
6. Materská škola, Š. Furdeka 1, Martin (MsČ Záturcie)
7. Základná škola s materskou školou, Hurbanova 27, Martin (MsČ Košúty)
8. Základná škola s materskou školou, Podhájska 10A, Martin (MsČ Podháj – Stráne)
9. Základná škola s materskou školou, Priehradná 11, Martin (MsČ Priekopa)
10. Základná škola s materskou školou, J. V. Dolinského 2, Martin (MsČ Priekopa)

Riaditeľ spádovej materskej školy je povinný prednostne prijať na povinné predprimárne vzdelávanie deti s trvalým pobytom v obci.

Dieťa môže plniť povinné predprimárne vzdelávanie mimo obce, v ktorej má trvalý pobyt, na základe rozhodnutia riaditeľa materskej školy, do ktorej sa hlási. Riaditeľ materskej školy, do ktorej bolo dieťa prijaté, oznámi túto skutočnosť riaditeľovi spádovej materskej školy.

Nesplnenie povinnosti zákonného zástupcu prihlásiť dieťa na plnenie povinného predprimárneho vzdelávania a tiež neospravedlnené vynechávanie predprimárneho vzdelávania sa s účinnosťou od 1. septembra

2021 bude považovať za **nedbanie o riadne plnenie povinného predprimárneho vzdelávania**, ktoré môže vyústiť do uplatnenia inštitútu „osobitného príjemcu rodinných prídavkov“.

RUŠÍ SA ODKLAD V ZÁKLADNEJ ŠKOLE

Doposiaľ podával rodič riaditeľovi základnej školy žiadosť o odklad plnenia školskej dochádzky, ak dieťa nebolo na základnú školu pripravené. V školskom zákone nastala zmena a odklad je zrušený. Napriek tomu musí rodič zapísať dieťa, ktoré do 31. augusta dosiahne šesť rokov veku do základnej školy. Ak však takéto dieťa nedosiahne školskú spôsobilosť, bude potrebné požiadať riaditeľa materskej školy o **pokračovanie plnenia povinného predprimárneho vzdelávania v materskej škole**.

Zákonný zástupca bude povinný predložiť riaditeľovi materskej školy:

- písomný súhlas príslušného zariadenia výchovného poradenstva a prevencie,
- písomný súhlas všeobecného lekára pre deti a dorast a
- informovaný súhlas zákonného zástupcu alebo zástupcu zariadenia.

Riaditeľ materskej školy vydá zákonnému zástupcovi rozhodnutie o pokračovaní plnenia povinného predprimárneho vzdelávania v materskej škole. **Riaditeľ základnej školy** následne vydá rozhodnutie o neprijatí na plnenie povinnej školskej dochádzky, pričom v odôvodnení rozhodnutia uvedie, že dôvodom neprijatia je to, že dieťa bude na základe rozhodnutia riaditeľky MŠ pokračovať v plnení povinného predprimárneho vzdelávania.

Mesto Martin

Pred nástupom do školy využili kloktacie testy

Vzhľadom na zlepšujúcu sa epidemiologickú situáciu na Slovensku, ale aj preočkovanosť zamestnancov škôl, od pondelka 19. apríla sa pokračovalo v postupnom otváraní škôl. K žiakom 1. stupňa sa v Martine pridali aj ôsmaci a deviataci, ktorí sa tak po pol roku mohli vrátiť k prezenčnej forme výučby. Ešte predtým, ako zasadli do školských lavíc, sa však museli dať otestovať a negatívny sedemdňový test musel mať aj jeden z rodičov. Vedenie ZŠ s MŠ Hurbanova ponúklo žiakom možnosť využiť kloktacie testovanie. Tomu sa ôsmaci a deviataci podrobili v piatok 16. apríla a ako sami priznali, takéto testovanie bolo pre nich v porovnaní s tým antigénovým oveľa príjemnejšie a znesiteľnejšie. „Bolo

to určite príjemnejšie,“ prezradil Jakub a na jeho slová nadviazal aj spolužiak Michal: „Určite to bolo lepšie. Menej to bolí a určite je to lepšia možnosť pre žiakov.“ Výsledky sa žiaci nedozvedeli hneď. Testy vyhodnocovalo laboratórium v Žiline, ktoré zaslalo výsledok zákonnému zástupcovi dieťaťa sms správou na ďalší deň. Škola dostala len oznámenie, či mala alebo nemala pozitívneho žiaka. Ako priblížila riaditeľka školy Renáta Mračková, aj keď je organizácia kloktacích testov náročnejšia, radi vyšli žiakom v ústrety. A ak sa kloktanie osvedčí, budú v tejto forme pokračovať dovtedy, kým bude preukazovanie sa negatívnym testom povinné.

TV Turiec

Odišiel muž významných činov

■ Dozvedeli sme sa smutnú správu, že v Bratislave v pondelok 19. apríla zomrel literárny historik, kritik a prozaik **Tomáš Winkler**. Posledná rozlúčka, pri dodržaní všetkých pandemických opatrení, sa uskutočnila v piatok 23. 4. popoludní na Národnom cintoríne v Martine.

Tomáš Winkler

foto: archív TW

„Ak neukážeme teraz dačo veľkého, stratíme storočie, a kliatba ľahne na hroby naše!“ – Takto trochu pateticky písal na jar meruôsmeho roku Jozef Miloslav Hurban. A nielen písal. Hurban je muž činu, chytá sa prvej historickej príležitosti, aby sme konečne mali dáke „deje“, ako bol povedal Štúr.

Takto – takmer o jeden a pol storočie ne-

skôr – napísal v prozaickej miniatúre *Traja sokoli* (v knihe *Cesty na popraviisko*) Dr. Tomáš Winkler (3. 1. 1940, Lopej – 19. 4. 2021, Bratislava). Moderný literárny historik, kulturológ, kritik a prozaik o jednom z aktérov oných „dejev“, obdivovanom J. M. Hurbanovi. Aby tak výstižne definoval vlastný *modus operandi* a zároveň *modus vivendi* – aj napriek nepriazni osudu zmysluplne pracovať pre spoločnosť. Pre spoločnosť národnú a aj pre užšiu komunitu, keď všetkým nezištne „ukazoval dačo veľkého“. Život a dielo Tomáša Winklera sú z veľkej časti spojené s Martinom a Martinčanmi. Kto vníma plnohodnotný odkaz muža, s ktorým sa dnes lúčime na Národnom cintoríne, cíti, že *genius loci* mesta v sebe nesie jeho neprehliadnuteľný vklad. Je až neuveriteľné, ako veľmi sa v najhlbšej podstate osobného jestvovania a spoločenského bytia často na seba ponášajú „deje“ životov veľkých ľudí aj napriek ich prirodzenej pokore a skromnosti. Ba logika dejinných súvislostí ukazuje, že priam musia. Ako Tomáš Winkler označil Hurbanovo jestvovanie za *Život zvoniaci činom* v rovnomennej knihe, tak isto prezvonil aj on svoj život a *Čas pred nesmrteľnosťou* (čo je názov ďalšej knihy o významných mužoch). Doslova prezvonil životy všetkých, ktorí mali

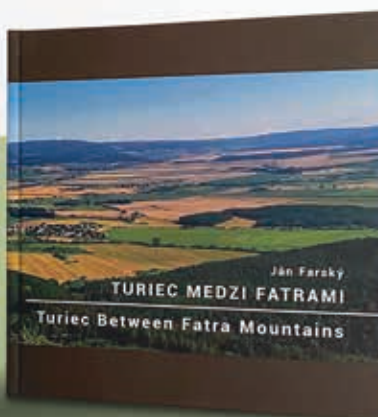
šťastie toto zvonenie počuť, schopnosť vnímať ho a nechať sa ním viesť dopredu. Všetko spomínané sa dostalo napríklad aj Matici slovenskej (pôsobil v literárnom archíve, bol riaditeľom národnej knižnice, zástupcom šéfredaktora časopisu *Matičné čítanie*; pre svoje postoje po auguste 1968 musel odísť a vrátil sa po zmenách v novembri 1989, aby bol napríklad vedeckým tajomníkom a zakladal aj SNN) aj Rade národnej kultúry v Martine. Viac o živote a diele Dr. Tomáša Winklera, Čestného občana mesta Martin, sa dočítate v budúcom čísle našich novín.

Igor Válek, tajomník RNK

Tomáš Winkler pri preberaní ocenenia foto: TV Turiec

Výnimočná ponuka dvoch reprezentatívnych kníh o Turci, teraz za cenu jednej.

Veľká, reprezentatívna publikácia Turiec (prechádzka v čase), populárno-vedeckým štýlom približuje čitateľom historické súvislosti Turčianskeho regiónu. Prvé praveké osídlenia v kotline začínajú utvárať dejinný kaleidoskop, pokračujúci protohistorickými sídlami, slovanskými hradiskami a vrcholíci vznikom uhorského štátu. Potom je možné po jednotlivých storočiach sledovať historický, politický i kultúrny vývoj Turca, ktorý je ukončený začiatkom druhej svetovej vojny.

Novinka na knižnom trhu – Turiec medzi Fatrami je jedinečnou publikáciou. Vyše tristo fotografií Jána Farského a Márie Veverku zobrazuje nádheru a prírodné krásy Turca, Malej a Veľkej Fatry vo všetkých ročných obdobiach. Fotografie predstavujú malebnosť krajiny, známe scenérie i neznáme zákutia, flóru a faunu. Slovenský i anglický text poskytuje čitateľovi základné informácie o zobrazenom území, no upozorní ho aj na rôzne zaujímavosti, či atraktivity v Turci.

AKCIA!

Cena darčekovej sady s obidvomi knihami je 80 eur s DPH. Ak si chcete zakúpiť publikácie jednotlivo, cena knihy *Turiec (prechádzka v čase)* je 80 eur s DPH a cena knihy *Turiec medzi Fatrami* je 13,20 eur s DPH.

Knihy si môžete objednať a zakúpiť: www.pmtlac.sk/vydavatelstvo/

Akú sochu do mesta?

■ Jednou často opomínanou kvalitou verejného priestoru mesta Martin, je odkaz významného sochára Fraňa Štefunka (1903 – 1974), ktorý sa do Martina prisťahoval v roku 1932 a prežil tu celý svoj tvorivý život. Zanechal po sebe množstvo kvalitných sôch a pamätníkov a zaslúžil sa napríklad aj o úpravu Národného cintorína. Okrem samotného sochárstva sa venoval aj úvahám o verejnom priestore mesta, o vzťahu architektúry a novovznikajúcich sôch, ich materiálu či samotného umiestnenia v priestore.

Positívnym príkladom takéhoto spôsobu tvorby bola napríklad bývalá Zbojnícka fontána pred Turčianskou galériou v Martine, ktorá je, bohužiaľ, aj príkladom toho, ako sa tento odkaz významného slovenského sochára v Martine s odstupom času narušil.

V roku 2023 to bude 120 rokov od jeho narodenia a stálo by preto za úvahu, akým spôsobom si jeho odkaz chceme pri tejto príležitosti pripomenúť. Nenastal ten správny čas na revíziu umenia vo verejnom priestore mesta Martin? Prípadne pouvažovať nad politikou mesta pri umiestňovaní a starostlivosti o sochárske diela na jeho území? Alebo náhodné vznikanie sochárskych diel (Gándhi pri SNK) a ich nekontrolované zanikanie (Oto Opršal, Jozef Danč na sídlisku Sever), bude naďalej na okraji verejného záujmu.

Jednou z dlhodobých iniciatív venujúcej sa umeniu vo verejnom priestore je sympozialny projekt Turčianskej galérie v Martine Socha v meste, ktorý pravidelne prizýva do Martina súčasných umelcov, sochárov, architektov. Tí vo svojich výstupoch reagujú na historické reálie mesta alebo nastavujú zrkadlo súčasnosti. Doslovným snúbením týchto dvoch poslaní vznikla v poslednom ročníku zrkadlová inštalácia na námestí S. H. Vajanského od Lucie Luptákovéj, ktorá pripomínala atmosféru živého námestia s fontánou plnej vody a zároveň reflektovala jej súčasný stav, niekoľko rokov čakajúci na jeho opätovné oživenie.

Aj toto čakanie však môžeme premeniť na niečo užitočné. V prvom rade na uvedomenie si kvalít, ktoré sa na námestí nachádzajú (architektúra miznúcej Neografie či obchodného domu od „ikonického“ slovenského architekta Ivana Matušíka). A v druhom rade na plánovanie novej kultúrnej identity priestoru, ktorá by so zmieňovanými kvalitami mohla viesť rovnocenný dialóg. Projekt nového námestia je výzvou pre novú sochu či umeleckú inštaláciu, a preto je na mieste otázka: Akú sochu do mesta? Je v našom meste niečo na čo sme zabudli? Priestor, ktorý sme opomenuli a zaslúžil by si svoju sochu? Uvedomu-

jeme si, že na verejnom priestore by sa mali podieľať v prvom rade architekti, urbanisti a umelci-sochári: „Štefunkovia súčasnosti“. Na druhej strane si myslíme, že do tohto dialógu môže prispieť aspoň čiastočne aj každý z nás, kto v tomto meste žijeme, uvedomujeme si jeho silné stránky, ale aj súvislosti s jeho premenami, či históriu a genius loci jednotlivých lokalít.

V tejto súvislosti Turčianska galéria v Martine v spolupráci s Útvaram hlavného architekta mesta Martin pripravili **dotazník na získanie spätnej väzby k umeniu vo verejnom priestore mesta Martin**. Vaše odpovede môžu pomôcť pri formovaní nových ideí a námetov, ktoré by sa v budúcnosti mohli stať zhmotnenou súčasťou verejného priestoru mesta. Dotazník zároveň skúma vzťah verejnosti k sochárskym dielam, ktoré sa už na území mesta nachádzajú.

Ak máte záujem zapojiť sa, môžete tak urobiť prostredníctvom online dotazníka na www.turiecgallery.sk. Odpovedať môžete aj priamo e-mailom na adresu: sochavmeste@gmail.com. Vašu odpoveď, prosím, označte číslom otázky, na ktorú odpovedáte. Dotazník sa skladá z desiatich otázok, pričom deväť z nich je otvorených. Výsledky dotazníka budú prezentované v rámci letného výstavného projektu Turčianskej galérie: Socha v meste VIII.

1. Čo Vám prvé napadne v súvislosti s históriou mesta Martin?
2. Ktorá významná historická udalosť / osobnosť, podľa Vás, ovplyvnila mesto Martin a jeho súčasnú identitu?
3. Máte na túto udalosť / osobnosť nejakú osobnú spomienku? Ak áno, akú?
4. Chceli by ste na túto udalosť / osobnosť viac upozorniť osadením sochy vo verejnom priestore?
5. Je v histórii mesta Martin niečo, na čo sa, podľa Vás, zabúda a stálo by za to si to viac pripomínať?
6. Ktoré miesto v Martine má, podľa Vás, príjemnú a charakteristickú atmosféru (genius loci)?
7. Ktoré miesto v Martine by malo, podľa Vás, dostať svoju sochu?
8. Máte v meste Martin obľúbenú sochu? Ak áno, akú?
9. Viaz sa Vám k niektorej soche v Martine príjemná / zaujímavá spomienka z minulosti? Ak áno, aká?
10. Vyrušuje Vás niektorá socha v meste Martin? Ak áno, ktorá?

Adam Galko

kurátor, historik umenia

Martin včera a dnes

■ V dnešnej časti sa pozrieme na východnú časť Hlavnej ulice na Dolumestí, na miesto, kde dnes stojí obchodný dom Stred. V minulosti bola Ulica V. P. Tótha smerom na sever, zastavaná domami, v ktorých bývali a pôsobili významné osobnosti kultúrneho a politického života na Slovensku. Bývali a žili tu: S. H. Vajanský, Matúš Dula, V. P. Tóth, Ján Petrikovich a ďalší.

Na historickej fotografii vpravo je Horváthovský dom, v ktorom býval S. H. Vajanský, vedľa mal dom a kováčsku vyhnú kováč Páleš a dom v popredí patrili Dr. Jánovi Petrikovichovi.

Dr. Ján Petrikovich, pochádzal zo šľachtického rodu z Radvane. Vo Viedni vyštudoval medicínu a v Turč. Sv. Martine pôsobil najskôr ako župný lekár a po postavení župnej nemocnice ako primár. Patrili k výrazným národným osobnostiam. V odbore medicína publikoval v rôznych odborných periodikách a vydal niekoľko odborných publikácií. Bol blízkym spolupracovníkom Andreja Kmeťa, jedným zo spoluzakladateľov Muzeálnej slovenskej spoločnosti a jeho dlhoročným podpredsedom. Výraznou mierou sa zaslú-

Foto: z knihy Martin včera a dnes

žil o postavenie prvej budovy múzea v Turč. Sv. Martine. Pre múzeum spracoval numizmatické zbierky. Bol uznávaným znalcom na keltské mince. Uskutočnil niekoľko archeologických výskumov, ktoré publikoval najmä v Sborníku Muzeálnej slovenskej spoločnosti.

Koncom 60. rokov 20. storočia bol jeho dom asanovaný spolu s okolitými domami. Dnes je tu voľný priestor pred obchodným domom Stred s pamätnou tabuľou na mieste, kde býval S. H. Vajanský. Výstavba Domu služieb – obchodného domu Stred prebiehala v rokoch 1965 až 1974 podľa projektu architektov Ivana Matušíka, Alfréda Nemetha a Jozefa Struhaňa.

Igor Dobrovolný

Martinský kultúrny kalendár

■ **Dňa 5. mája 2021 si pripomenieme 140 rokov od ničivého požiaru mesta Turč. Sv. Martin. Po tomto požiari muselo byť mesto nanovo vybudované. Oheň zničil okolo 160 domov, východnú aj západnú časť mesta a stredný rad domov, zasiahol Smrtnú ulicu a časť Riadka. Zhorel Župný dom, rímskokatolícky Kostol sv. Martina, synagóga, dom obchodníka Glückstahla, farská budova a škola. Pred požiarom bola uchránená len severná časť mesta – Dolumestie, Husací rínek, evanjelický kostol, budova Matice slovenskej, Mudroňovsko-Halašovský dom...**

Požiare v Turčianskom Sv. Martine

Lokálne požiare často sužovali mesto a jeho obyvateľov. V archívnych prameňoch, článkoch v novinách nájdeme zápisy o požiaroch gazdovských dvorov, mlynov, hospodárskych budov a pod. Išlo o „menšie“ požiare, ktoré našťastie nemali na mesto väčší ekonomický vplyv. Dva veľké požiare však v 19. storočí zmenili charakter mesta. Po prvom požiari v roku 1843 bola vystavaná západná ulica mesta, ktorú Martinčania poznali ako „jednosmerka“. V tom čase boli postavené aj niektoré budovy v prostrednom rade, v centre mesta.

5. máj 1881

Pre Martinčanov to bol deň ako každý iný, nič nenasvedčovalo tomu, že sa o pár hodín všetko zmení. Po 17. hodine však v dome Mateja Bukvu vznikol požiar, ktorý rýchlo „preskočil“ na susedný dom farbiara Jána Lilgeho. Obidva domy stáli v zastavanom prostrednom bloku domov v priestore, kde neskôr stál pamätník SNP – Pozdvihnutie zbraní, tzv. Pušky.

O tejto udalosti podrobne informovali noviny Hlásnik v roku 1881 v čísle 5 na strane

117 pod názvom *Strašný požiar v Turčianskom Sv. Martine: „Turč. Sv. Martin sídlo národného života slovenského, zo dvoch tretín leží v rumoch. Dňa 5. tohto mesiaca po 5. hodine popoludnej, strhnul sa poplach, že horí. Silný polnočný vietor vial celý deň, i zhrozili sme sa, keď vyšlahly prvé plamene. Hasičský sbor a celé mesto – všetko bolo ihneď na nohách, ale obrana, všetká ľudská pomoc, už na počiatku ukázala sa márnou. Za niekoľko okamžien 10 – 12 domov bolo v plameni a vtedy potom chytaly sa už budovy i v ulici najoddialenejšej. Synagoga, postavená v bočnej ulici mesta na samom konci, horela už, keď pred ňou ležiacce celé dva rady domov neboli ešte dotknuté zúrivým ohňom.*

Vietor čím dial, tým silnejšie vial, plamene len chvíľami bolo vidieť, miesto toho však valily sa oblaky dymu po samú zem. Marná všetka snaha zamedziť hrozné postošenie! Najviac keď z domov mohli si ľudia povynášať niektoré drobnejšie veci.

Oheň vypuknul na dolnom konci mesta, vietor niesol na hor, preto samý dolný koniec je zachránený, ale kremä toho už okolo 7 hodiny všetko bolo v plameni, len na hornom konci podarilo sa namáhavou prácou prietrž urobiť, tak že i tu zostal malý rad domov.

Nešťastie požiarov býva aj inde, ale žeby sa domy takto temer v rúmy obrátili, na to je Turč. Sv. Martin zriedkavým príkladom. Nielen menšie staviská, ale veľké drahé, len v poslednej dobe vystavené budovy prehorely do samého spodku. Miestami tak vyzerá mesto, ako zborené staré zámky. Zhorelo 160 domov, medzi nimi aj stoličný dom, katolícka fara i kostol, kde sa i zvony rozliali. Značná čiastka obyvateľstva nemá kde skloniť hlavy.“

Do boja s ohňom sa postupne zapojili hasiči z okolitých obcí – Vrútok, Sučian a Bystričky. Tu sa osvedčil aj nový druh dopravy – železnica. V kronike mesta zo zasadnutia

Fotografia, kde je v strede Hostinec Na Kaluži je z roku 1880, čiže pár mesiacov pred požiarom
zdroj: Igor Dobrovolný

mestskej rady z 22. mája 1881 sa nachádza zápis, v ktorom ďakujú Martinčania prednostovi stanice vo Vrútkach, že z vlastnej iniciatívy vypravil do Turč. Sv. Martina mimoriadny vlak s hasičmi a striekačkou.

V ďalšom čísle Hlásnika na str. 140 sa už môžeme dozvedieť ako rýchlo začína prichádzať pomoc pre naše mesto: „Turč. Sv. Martin je v nešťastí. V nešťastí býva pomoc potrebná. Ale vďaka buď šľachetnomyselnosti ľudskej, pomoc, menovite peňažitá začína prichádzať. Tak stane sa to veľké nešťastie aspoň znesiteľnejším.“

Na ďalších stranách už redaktori Hlásnika uviedli aj konkrétne sumy a darcov: „Milodary pre Turč. Sv. Martin prichodia v značných sumách zo všetkých strán slovenských. V redakcii Národ. Novín bolo už dňa 13. tohto mesiaca 1200 zl. sossbierano a u mestského predstavenstva do 500 zl. V Čechách i na Morave, ba aj v Horvátsku robia sa v časopisoch sbierky a mesto Praha ide udeliť 1000 zl. Pán Boh pomáha!“

To, že išlo naozaj o výnimočnú tragédiu, svedčili aj neustále sa objavujúce články v Národných novinách či Hlásniku. V rubrike Drobníčky sa môžeme ďalej dočítať: „Pomoc Martinu. Požiar, ktorý zúril dňa 5. mája v Turč. Sv. Martine, vzbudil šľachetné srdcia ku pomoci. Naši slovenskí rodáci poponáhľali sa zo všetkých strán so svojimi hrivňami, obce, spolky, i jednotlivci; potom ozvali sa s podporami aj naši slovanskí bratia, menovite Česi, a teraz robia už sbierky aj Srbi, Horváti, a Rusi, aby pomohli nešťastnému, ale v láske k rodu vynikajúcemu Turč. Sv. Martinu. Všetky sbierky obnášajú dosiaľ vyše sedem tisíc zl. A ešte je výhľad na pár tisíc. Nuž iste je to pekný súcit a Martin môže byť na to hrdý. Škoda je ovšem veľká, tým väčšia, že dňa 27. mája spustil sa na nás ohromný lejak, ktorý bol tak prudký, že voda sa liala cíčkom cez odkryté ešte povaly do izieb. Ako rečeno, sustrasť je všeobecná, vyjmúc ľudí bohaprázdnych, čo z nenávisťi proti Slovákom tešili sa z tohoto nešťastia. No nech jím to Bôh odplatí!“

Okrem celokrajinských peňažných zbierok

Fotografia vyhoreného mesta je z roku 1881

zdroj: Igor Dobrovolný

pomohla aj správa železníc. Všetkým, ktorí vyhoreli, železnica poskytla zľavu na prepravu stavebného materiálu.

Po ničivom požiari začali stavbári znova budovať mesto a to najmä z kvalitnejších stavebných materiálov. Prevažnú časť domov postavili už z pálenej tehly, základy a pivnice z tvrdého kameňa – ruly alebo žuly. Na klenby využívali pórovitý vápenec – tuf. Menšie domy boli pokryté ešte dreveným šindľom, ale väčšie stavby mali na strechách už pálenú škridlu.

Žigmund Melfelber

Advokát a národnokultúrny pracovník. Žigmund Melfelber pracoval v obecnom výbore, ktorý organizoval finančné zbierky na

A z Hlásnika je reprodukcia ako ju zachytil neznámy autor. Tiež rok 1881

zdroj: Igor Dobrovolný

obnovu mesta po požiari. Vďaka jeho kontaktom na české podnikateľské prostredie, sa zaslúžil o rýchlu obnovu mesta. Jeho prvá manželka – Ľudmila rod. Daněková – pochádzala z podnikateľskej oceliarskej rodiny, ktorá neskôr založila firmu ČKD (Českomoravská

– Kolben – Daněk). V rokoch 1883 až 1888 bol richtárom mesta.

Blažej Felix Bulla

Architekt a staviteľ. Do Turč. Sv. Martina prišiel v roku 1883, v čase, kedy sa mesto vzťahovalo po požiari z popola a ruín. Už v prvých rokoch realizoval niekoľko stavieb na Hlavnej ulici – domy Jozefa Fábryho a Ambroža Pivku, budovu parných kúpeľov a pod. Architektúra Blažeja F. Bullu niesla jedinečný stavebný rukopis, v ktorom boli zakomponované prvky slovenských (slovanských) ornamentov. Tým mesto po požiari postupne získavalo novú secesnú tvár. To je však už iná kapitola.

Igor Dobrovolný

MEDIK-M, n. o., poskytuje aj sociálne služby v domácom prostredí

Milí Martinčania, som veľmi rada, že vás zaujal môj článok ohľadom opatrovateľskej služby, ktorú poskytujeme v našom meste. Mal pekný ohlas, nakoľko som vybavila veľa telefonátov súvisiacich konkrétne s touto sociálnou službou, čo ma veľmi potešilo.

Dnes vám predstavím ďalšiu službu, ktorú pre vás poskytujeme. Jej názov je ADOS a ide o ošetrovateľskú starostlivosť v domácom prostredí. Kedy takúto ošetrovateľskú starostlivosť môžete využiť? Potrebujete ju najmä po návrate z nemocnice alebo v prípade pretrvávajúceho zdravotného problému. K dispozícii je tak pre imobilných, ale aj pre mobilných klientov. Už vo vašej záverečnej správe z nemocnice je doporučená starostlivosť cez ADOS, teda cez agentúru domácej ošetrovateľskej starostlivosti. Tá naša sa volá MEDIK-M.

ADOS je súhrnné označenie pre agentúry, ktorých úlohou je skĺbiť profesionálnu zdravotnícku starostlivosť v prirodzenom – domácom prostredí človeka. Vytvorenie takejto možnosti ošetrovania prináša pacientom mnohé benefity vo forme zníženia frekvencie dochádzania na ošetrovanie, možnosť kontinuálneho posudzovania zdravotného stavu erudovanými zdravotníkmi, ako aj možnosť dôslednejšieho a efektívnejšieho dodržiavania liečebného režimu. Tím sestier v odbore ošetrovateľstvo a fyzioterapia našej agentúry ADOS MEDIK-M tvoria profesionáli, ktorí sa kontinuálne vzdelávajú, aby „držali krok“ s najnovšími poznatkami, čo následne využívajú v starostlivosti o svojich pacientov. Naším cieľom je čo najviac prispieť k prinavráteniu zdravia, prípadne zvýšeniu alebo udržaniu kvality života všetkých našich klientov. Okrem vzdelania a odborných skúseností je pre nás dôležitá aj vysoká miera empatie našich sestier a fyzioterapeutov, ktorých pokladáme za kľúčovú pre nadviazanie spolupráce a vzájomnej dôvery. **Naša starostlivosť je v plnej výške hrazená zo zdravotného poistenia teda vy neplatíte žiadne peniaze.** Túto zdravotnú starostlivosť navrhuje váš všeobecný lekár alebo lekár špecialista. **V prípade, že si tento návrh nemôžete u vášho všeobecného lekára vybaviť, sme ochotní, urobiť tak za vás.** Tento návrh ešte potom schvaľuje revízný lekár vašej poisťovne. Naša ADOS MEDIK-M zabezpečuje ošetrovanie klientov chronicky chorých, s onkologickým ochorením, po prepustení z nemocnice, s ochorením sclerosis multiplex, po náhlej cievej mozgovej príhode, po úrazoch alebo chirurgických zákrokoch.

Zabezpečujeme ošetrovateľské výkony:

- odbery biologického materiálu • ošetrovanie rán, preležanín (dekubitov) a vredov predkolenia • podávanie infúzií (bez liečiv) • podávanie injekcií (pod kožu, do svaly) • rehabilitácia fyzioterapeutom • starostlivosť o močové kátre vrátane výmeny (u žien) • poradenstvo a edukácia klienta a jeho príbuzných • ošetrovateľská rehabilitácia fyzioterapeutkou • ošetrovateľská hygiena (iba pri rane alebo preležanine) • nácvik podávania inzulínu • očistná alebo liečebná klyzma.

Sprievodné výkony domácej ošetrovateľskej starostlivosti: (nerobia sa samostatne, iba ako doplnok k základným výkonom)

- meranie krvného tlaku, pulzu, teploty. Do tejto služby nepatrí opatrovanie chorých, podávanie jedla či zabezpečovanie nákupov.

V prípade, že potrebujete konzultáciu, radu, alebo vybavenie návrhu u vášho všeobecného lekára, využiť môžete naše služby. Bez váhania nás kontaktujte na telefónnych číslach 0905 622 665, 0915 884 106, 0917 092 998. Sme tu pre vás už 16 rokov a za toto obdobie evidujeme množstvo spokojných klientov a ich rodín.

Veronika Kulasová, riaditeľka MEDIK-M, n. o.

Klamstvami športu nepomôžete!

Dňa 25. marca 2021 bol na zasadnutí Mestského zastupiteľstva v Martine prečítaný otvorený list poslancom k problematike odkúpenia Športovej haly na Podháji. Autorom listu je Milan Janík, riaditeľ MHÁK Martin. Po jeho prečítaní sa do rozpravy prihlásil jeden z poslancov Michal Uherčík a na moje nemalé prekvapenie sa nevenoval argumentácii pre, alebo proti zakúpeniu športovej haly, ale zaútočil na autora listu!

Doslovne povedal: „Je skvelé, že človek (p. Janík), od ktorého pred 10 rokmi – takto nám dával kľúčiky – tu máte klub, ja končím, je tam mínus 40-tisíc. Tak ten istý človek, teraz ide obhajovať vlastne niečo za ten istý klub, po 10 rokoch! Keď ľudia ako Róbert Klimo, zachránili martinskú hádzanú.“

Poslanec nehovoril pravdu!

Jeho tvrdenie ma šokovalo, pretože je nepravdivé. Z daňového priznania a účtovných dokladov za príslušné obdobie neodškriepiteľne vyplýva, že v roku 2010 dostal klub od mesta dotáciu vo výške 3-tisíc eur. Ďalšie príjmy činili 13 222 eur a výdavky mal klub vo výške 13 519 eur, majetok 982 eur, záväzky žiadne. Vidíte tu niekde dlh 40 000 eur? Samozrejme, že nie, 40-tisícový dlh je holý nezmysel. Následne 28. januára 2011 došlo k zmene na poste riaditeľa klubu. Stal sa ním – „záchranca martinskej hádzanej“ po tom, ako sa na januárovej schôdzi klubu dobrovoľne vzdala funkcie riaditeľky Darina Janíková, pretože odchádzala na dlhšie obdobie do zahraničia. Zo zdravotných dôvodov odstúpil aj prezident klubu Ondrej Potančok. Hlavný tréner MHÁK Martin „A“ družstva mužov Jozef Mujgoš sa obom opakovane poďakoval za ich prácu pre klub, čo dokumentuje aj zápisnica z tejto schôdze členov MHÁK Martin.

Riaditeľ odovzdal klub s dlhom 1 500 eur

Tvrdenie poslanca o riaditeľovi klubu – „záchrancovi“ je ozaj zarážajúce. Pretože keď v auguste 2014 odovzdávali vedenie MHÁK spolu so „záchrancom hádzanej v Martine“ novému vedeniu, tak ho odovzdali s dlhom 1 500 eur. K 28. augustu 2014 boli príjmy 48 727 eur a výdaje boli 50 233 eur s tým, že v tom období už klub dostával dotáciu od mesta vo výške 30-tisíc eur (z daňového priznania a účtovných dokladov za príslušné obdobie)! A naviac, „záchranca“ hádzanej nezaplatil žiadne štartovné ani za jedno družstvo, to sa muselo potom úrýchlene zaplatiť, lebo by naše tímy nemohli hrať súťaže. Napríklad, 400 eur zaplatil pán Mujgoš pred uvedenou schôdzou, lebo keby nezaplatil, družstvo mužov by bolo zo súťaže vylúčené. Ešte pre doplnenie – príjmy k 31. 12. 2014 boli 58 169 eur a výdaje 57 984 eur.

Spočítané a podčiarknuté:

V roku 2010 dostal klub dotáciu od mesta Martin iba 3-tisíc eur. Napriek tomu ho Darina Janíková odovzdala novému riaditeľovi s nulovým dlhom. A v roku 2014 dostal klub dotáciu od mesta Martin už 30-tisíc eur. Napriek tomu ho riaditeľ odovzdal novému vedeniu s dlhom 1 500 eur! Poslanec sa opäť zaplietol do svojich klamstiev. Informácia, ktorá zaznela z jeho úst na mestskom zastupiteľstve bola nepravdivá a hrubo osočila autora listu. Jej cieľom bolo postaviť Ing. Milana Janíka do pozície nekompetentného človeka, ktorý nemá morálne právo sa k tejto veci vyjadrovať.

Preto dôrazne žiadam, aby sa Ing. Milanovi Janíkovi za svoje osočujúce tvrdenie verejne ospravedlnil na najbližšom rokovaní martinského mestského zastupiteľstva!

Aj na tomto príklade faktickej poznámky pána poslanca je vidieť, že sa niektorým poslancom nedarí odosobniť sa, potlačiť vlastné ego a hlasovať, alebo podporovať prospešné veci. Pozerajú hlavne na to, kto predkladá návrh, či z toho budú mať prospech a nezáleží im na reálnej pomoci a riešení problémov športu v našom meste!

Ale vráťme sa k obsahu otvoreného listu. Veľmi ma mrzí, že opäť hrozí zánik dôležitého športoviska, že sa nevieme poučiť z chýb v minulosti.

Nikto nemá námietky proti budovaniu športových hál pri školách, no je to hudba budúcnosti. Do troch rokov v Martine taká hala nebude stáť! A čo dovtedy? Futbalistov absencia štadiónu stála nesmierne množstvo námahy, problémov, stratu fanúšikov, zázemia. Ale mali možnosť trénovať a hrať v improvizovaných podmienkach vonku. Hádzaná je halový šport a momentálne, nemá v Martine okrem Športovej haly na Podháji alternatívu!

Vedenie MHÁK Martin

Platená inzercia. Redakcia nezodpovedá za jej obsah.

R210504

Športoví veteráni Turca

■ Milí športoví priatelia, v májovom vydaní Martinských novín vám chcem predstaviť mimoriadneho športového nestora p. Juraja Farbiaka, ktorý je spojený so športovým dňom v našom meste a regióne Turiec už viac ako 65 rokov. V tomto čísle vám ponúkam jeho curriculum vitae,

vyjadrenia nadšenia cestnej cyklistiky a predsedu cyklistického klubu RCT Martin, Rastislava Beláka na jeho adresu a tiež rozhovor so stále sviežim jubilantom, ktorého najčastejším a najmilším dopravným prostriedkom zostal stále bicykel.

Pre ich zaradenie som sa rozhodol najmä z dvoch dôvodov. Pán Juraj Farbiak sa iba pred pár dňami (23. 4.) dožil významného životného jubilea 85 rokov a nebyť opatrení súvisiacich s covidom-19, stál by zakladateľ medzinárodných cyklistických pretekov

Slovenské Pyreneje, aj v tomto veku na čele organizátorov súťaží mladých talentov v časovke o Cenu Martinských holí a Memoriálu Karola Hercega. Z množstva vyznáčov cestnej cyklistiky v Martine a Turci som požiadal (nie náhodou) práve Rastu Beláka o spomienky a vyznania, viažuce sa k tomuto jedinečnému cyklistickému veteránovi. Ved' spolu s ním ho spája nielen dlhoročná láska k bicyklu, ale aj ochota a obetavosť pri organizovaní masových cyklistických podujatí v našom regióne.

Martin Ferencík

gióne Turiec už viac ako 65 rokov. V tomto čísle vám ponúkam jeho curriculum vitae,

FARBIAK Juraj

* 23. 4. 1936 Sielnica

cestná cyklistika – pretekár, tréner, organizátor, **orientačný bežec**Juraj Farbiak
foto: archív autora

Za výnimočnými osobnosťami športového života či možnými držiteľmi rekordov v Guinnessovej knihe, netreba chodiť ďaleko. Nepochybne by ním bol aj nenápadný, skromný muž, žijúci v malebnom

domčeku a objatí hôr v dedinke Vrúcko. Cyklistický nestor, ignorujúci čas a svoj vek už zrelého osemdesiatnika, naďalej pokračuje v obdivuhodnej práci organizátora, s ktorou v Turci začal pred šesťdesiatimi piatimi rokmi.

V Kláštore pod Znievom či vo Vrúcku, ho pozná každý. Jeho meno je však rovnako známe po celom Slovensku i za jeho hranicami pre všetkých vyznávačov cyklistiky, s ktorou spojil celý svoj doterajší život. Dnes 85-ročný rodák zo Sielnice (neďaleko Sliača), **pričuchol k bicyklu ako desaťročný**. Pod vedením svojho prvého trénera Júliusa Kollera v tamjšom Sokole učil sa cyklistickej abecede a svoj talent ako dorastenec ďalej rozvíjal **v Tatrane Žarnovica**. Zisk III. výkonnostnej triedy otvoril mladému brancovi dvere do **PDA Litoměřice**. Dosiahnuté úspechy a **zisk II. výkonnostnej triedy** ho posunuli až do družstva Českej Lípy, ktoré viedol renomovaný tréner a cyklistický odborník Jaroslav Bednář. Po ukončení základnej vojenskej služby a ročnom účinkovaní **v Lokomotíve Liptovský Mikuláš**, zakotvil absolvent Lesníckej školy v Liptovskom Hrádku natrvalo v Kláštore pod Znievom. Mladý lesník po niekoľko rokov od jari do jesene dokonale spájal profesiu so svojím koníčkom. Pred viac ako polstoročím bol na cestách Turca jednoducho neprehliadnuteľným. Skloneného nad „baranmi“ svojho tátoša dennodenne odkrajoval desiatky kilometrov po turčianskych dolinách medzi Rudnom, Kláštorom, Blatnicou, Valčou, či Vrúckom. „Zamaskovaného“ lesníka prezrádzala iba „horárska“ kožená kapsa, visiaci cez plece neúnnavného cyklistu. Po desiatkach rokov už chodí v lesníckej uniforme a na jeho pleciah každoročne visela starosť a zodpovednosť za podujatie, ktoré pred viac ako šesťdesiatimi rokmi priviedol na svet – cyklistické preteky Slovenské Pyreneje.

Skôr než sa koncom augusta 1958 odohralo prvé dejstvo tohto cyklistického „seriálu“ pokračujúceho dodnes, pomáhal niekoľko rokov martinským funkcionárom – začínajúcemu metodikovi Leošovi Eugelovi a predsedovi OV ČSTV Pavlovi Blahušiakovi s or-

ganizáciou mestského cyklistického kritéria, (ktoré, žiaľ, nemalo dlhé trvanie). Časom **Slovenské Pyreneje** prerástli do Znievskych dní cyklistiky a počet účastníkov niekoľkých ročníkov presiahol hranicu 400! Okrem cyklistov kategórie Elite, stali sa **oblúbenými pretekmi veteránov, polygrafov, neregistrovaných i rekreačných vyznávačov cyklistiky a tiež kadetov a juniorov**. Od roku 1989 sa ich súčasťou stal aj **Memoriál Karola Hercega** (bývalý vynikajúci slovenský cyklista, tréner, metodik a vysokoškolský pedagóg) určený na prezentáciu najmladších slovenských cyklistických talentov.

Juraj Farbiak stál dlhé obdobie aj na čele organizačného výboru usporiadajúceho Časovku jednotlivcov na Martinské hole a **Majstrovstvá SR v časovke jednotlivcov do vrchu**. Pod jeho taktovkou sa opakovane konali vo Vrúcku aj **preteky Slovenského pohára v cyklokrose**. Po absolvovaní školy a trénerských skúšok v Bratislave, venoval sa aj príprave a výchove turčianskych cyklistických talentov. Okrem iných, v „dielni“ **Cykloklubu**

Zniev, ktorý založil, vyrástol aj neskorší člen ŽP šport, a. s., Podbrezová, reprezentant SR a trojnásobný víťaz Slovenských Pyrenej, Tepličan Miroslav Keliar. Okrem cyklistiky sa v mladosti venoval aj **orientačnému behu**. Pre účastníka Slovenského pohára sa stal oblúbeným doplnkovým športom. Niekoľko rokov sa podieľal aj na organizačnom zabezpečení pretekov v orientačnom behu „**O štít Znieva**“, turistických zrazov a v rokoch 1994 – 2003 na príprave desiatich ročníkov populárneho **Behu na Zniev**.

Držitelovi mnohých významných ocenení bolo v roku 2000 udelené primátorom mesta Martin aj Čestné uznanie za celoživotný prínos pre šport. Na IV. stretnutí nestorov turčianskeho športu (27. 4. 2012) mu bol udelený Pamätný list Asociácie športu pre všetkých a v roku 2016 pri príležitosti významného životného jubilea (80 rokov) Vyznamenanie udeľené Slovenským zväzom cyklistiky.

Rastislav Belák

Prezident Cyklistického klubu RCT Martin, predseda o. z. Cyklistika Masters, podpredseda odvetvia Cyklistika pre všetkých v Slovenskom zväze cyklistiky (SZC).

Sú ľudia a udalosti, ktoré si uchováваме v hlave po celý život. Takou boli aj moje prvé cyklistické preteky. Bolo to na jar v r. 1988 a ja som mal sotva 15 rokov. Vtedy som ale ne-
tušil, že za cyklistickým kritériom pre mládež,

slúžiacom na objavovanie talentov do klubov v Kláštore pod Znievom, Pravenci a Žiline stojí nenápadný, útlý pán v lesníckej uniforme (už vtedy päťdesiatnik).

O tom, že sa volá Juraj Farbiak, a že je riaditeľom veľkých pretekov, som zistil až o pár mesiacov neskôr, keď som stál po prvý raz na štarte ním organizovaného Memoriálu Karola Hercega.

Až s pribúdajúcimi rokmi som si začal uvedomovať vzácnosť a výnimočnosť tohto nezlomného a obetavého „mravca“ a jeho prínos pre martinskú, turčiansku a slovenskú cyklistiku. O tom, že pre naplnenie svojho cieľa a usku-
točnenia pretekov dokázal ísť až do krajnosti, som sa presvedčil na jednom z ročníkov práve skončených Slovenských Pyrenej. Keď som videl, že napriek vydareným pretekom mu nie je príliš do reči a usmieva sa iba cez slzy, dostal som odpoveď na moju všetečnú otázku. „Vieš, nezohnal som potrebné a sľúbené financie od sponzorov a tak som potajomky vybral z našej vkladnej knižky, aby sa preteky mohli

uskutočniť. Neteším sa veľmi domov, lebo keď to zistí „mamička“ (tak volá svoju manželku) bude zle!“

Ozajstným vzorom sa stal pre mňa najmä potom, čo sa mi spolu s priateľmi podarilo založiť náš cyklistický klub RCT Martin. Spolu s nimi som mu vďačný, že na ním organizovaných pretekoch sme sa mohli prezentovať svojou výkonnosťou, získavať mnohé skúsenosti a v súťažiach masters dosahovať aj víťazstvá. Tešil

som sa z nich nielen ja, ale aj ďalší – najmä Ladislav Šidlo, Tomáš Kojtal, či Juraj Belan.

Navyše, Jurajovi Farbiakovi som vďačný aj zato, že sa stal pre mňa príkladom nezlomnej vôle organizátora kráčajúceho za svojím cieľom. Spomeniem si na neho vždy, keď sa púšťam spolu s priateľmi každý rok do organizovania masových cyklistických podujatí v spolupráci s mestom Martin – populárnych Turčianskych etáp a Cyklomaratónu PO CESTE SNP.

Martin FerencíkJuraj Farbiak a Rastislav Belák
foto: archív autora

**DO PRÁCE
NA
BICYKLI**

**VEZIEME SA
V TOM SPOLU**

Registrácia do 7. júna 2021

WWW.DOPRACENABICYKLI.EU

R210505

Dopravný podnik mesta Martin, s. r. o.

Náborový deň vodičov MHD

22. 5. 2021

**na pozíciu
Vodič autobusu**

Máte záujem pracovať ako vodič MHD v novo vzniknutom Dopravnom podniku mesta Martin?
Tak neváhajte a registrujte sa do **20. 5. 2021!**

Registrácia a informácie na: **dopravnypodnikmestamartin@gmail.com**, adresa náboru: **Flámska 1, Martin**

R210506